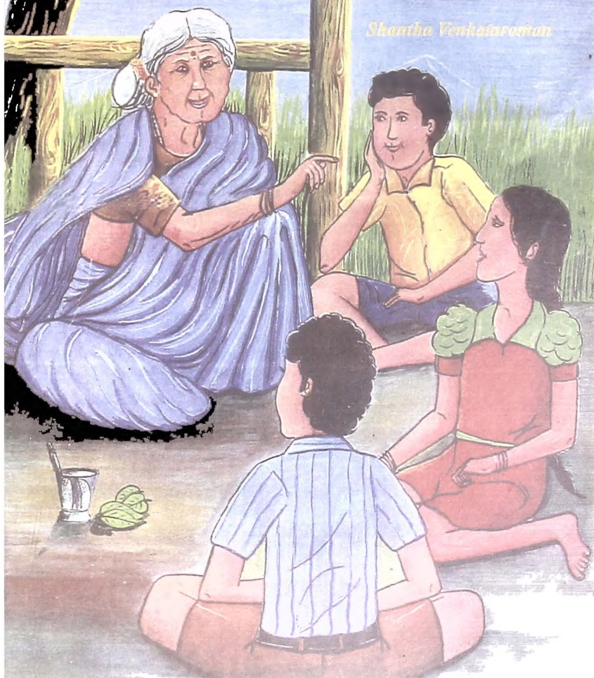
kathanjali

Shantha Venkataraman

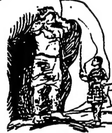
कथाञ्जलि

KATHANJALI

A Collection of twelve stories
in
SANSKRIT & KANNADA

2004

KATHANJALI - a collection of Sanskrit- Kannada, Children Stories.Sankrit Stories written by **Smt. Shantha Venkataram,** Chennai

First Edition : 2004

Copies : 500

Price : **Rs. 25=00**

Published by :

Smt. Shantha Venkataram
Flat 'D' (Alsa) Samundram Apartments
24, 4th Seaward Road, Valmikinagar
Chennai - 41

Cover design and illustrations by Joseph Pramod

Printed at
Sudharma Offset Printers
Mysore- 570 004
Phone : 0821-2442835

Dedication

With profound respect and love
I dedicate this work to the fond memory
of my dear father

Late Sri Vidwan M. Krishna Pillai

who inspired me to learn Sanskrit.

PREFACE

Sanskrit - Kannada

Here is a collection of twelve traditional Indian stories written from memory : the sources being AIR Programmes, Television transmission, Stories which appeared in some newspapers and some of them narrated by friends and parents, way back in childhood. These stories are such that the moral of each one emerges directly and etches itself in a child's mind.

All the twelve stories presented here have already been published in Sanskrit some in **"Samskrithasri"**, *a Chennai based Sanskrit language magazine and others in* **"Sambhashana Sandesha"**, *another periodical published in the same language from Bangalore. They are now being brought out into six booklets ; each booklet giving these stories in Sanskrit along with their versions in one of the following six languages, viz., Hindi, Tamil, Malayalam, Kannada, Telugu and English. This enables the stories to be taken out of the confines of Sanskrit Classicism into the bright lights of languages of daily use thereby widening and increasing the reach and appeal of the ancient tales. This will also help some to brush up and improve their grasp of Sanskrit.*

In this booklet twelve Sanskrit stories are presented along with their Kannada versions. Dr. Janardhana Hegde, Bangalore, was of great help the getting the translation done in Kannada. I extend to him my deep sense of gratitude.

This idea of publishing these stories in Sanskrit and other languages was suggested to me by my brother-in-law Sri G.R. Pillai, Kochi and encouraged by my late husband Sri Kylasamier Venkataraman to both of whom I am ever grateful.

The entire project was made possible by the gracious help and constant interest and guidance extended to me by late Sri J. Padmanabha Iyer, Kotturpuram, to whom I am ever indebted. I feel extremely sad that Sri Padmanabha Iyer passed away before this work comes out in print.

Shantha Venkatraman

CONTENTS

1. सुधीरस्य बुद्धिमत्ता

धर्मपुरीनामके राज्ये सत्यपालः नाम महाराजः आसीत् । सः अतीव दयालुः, विवेकी, सुशीलः च। सर्वदा प्रजानां हितचिन्तनमेव सः करोति स्म। प्रजाः यदा कदा वा आगत्य तस्मै स्वकीयं कष्टं निवेदयन्ति स्म। महाराजः अपि श्रद्धया तत् श्रुत्वा तस्य परिहारं चिन्तयति स्म।

एकदा सायङ्कालसमये कश्चन द्वारपालकः त्वरया धावन् महाराजस्य समीपम् आगत्य उक्तवान्-''महाप्रभो ! केचन अटविकाः आगताः सन्ति। ते भवन्तं द्रष्टुम् इच्छन्ति'' इति।

महाराजः-''झटिति तान् अत्र प्रेषयतु'' इति उक्तवान्।

आगतानाम् अटविकानां मुखे भीतिः दृश्यते स्म। महाराजः तान् सान्त्वयन् उक्तवान्-''भीतिः मास्तु। धैर्येण भवतां कष्टं निवेदयन्तु'' इति।

महाराजस्य मृदुवचनानि श्रुत्वा तेषां प्रतिनिधिः उक्तवान् -'महाप्रभो ! अरण्यवासिनः वयम् अतीव भीताः स्मः। अस्माकं भीतेः कारणं न वन्यमृगाः, अपि तु उग्रकायः दुष्टः कश्चन राक्षसः । सः गुहायां निवासं करोति। वने विद्यमानान् प्राणिनः, अरण्यवासिनः च हत्वा खादति । अस्मान् बहुधा पीडयति च। तेन सह अस्माभिः युद्धम् अपि कृतम्। परन्तु तेन न कोऽपि लाभः जातः। अतः भवान् तस्मात् राक्षसात् अस्मान् रक्षतु'' इति।

अटविकानां वचनानि श्रुत्वा महाराजः उक्तवान्- ''शीघ्रमेव भवतां कष्टस्य निवारणोपायं चिन्तयामि। भवन्तः निश्चिन्ताः भवन्तु'' इति । सर्वे अटविकाः निश्चिन्ततया वनं प्रतिगतवन्तः।

1. ಸುಧೀರನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ

ಧರ್ಮಪುರಿ ಎಂಬ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಪಾಲ ಎಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನು ದಯಾಳುವೂ, ವಿವೇಕಿಯೂ, ಸುಶೀಲನೂ ಆದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜನೂ ಅದನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಒಬ್ಬ ಅಂಗರಕ್ಷನು ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿ ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು – ''ಕೆಲವರು ವನವಾಸಿಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.''

''ಬೇಗ ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕಳುಹಿಸು'' ಎಂದು ಮಹಾರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ವನವಾಸಿಗಳು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜನು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ''ಭಯಪಡಬೇಡಿ. ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾರಾಜನ ಮೃದುವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ಹೇಳಿದನು – ''ವನವಾಸಿಗಳಾದ ನಾವು ತುಂಬಾ ಭಯಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವನ್ಯಮೃಗಗಳಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟನೂ, ಉಗ್ರನೂ ಆದ ರಾಕ್ಷಸ. ಅವನು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಜೊತೆ ನಾವು ಯುದ್ಧವನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾಡಿದೆವು. ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲಾಭವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಆ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಕಾಪಾಡಬೇಕು.''

अनन्तरदिने प्रातः महाराजः मन्त्रिणम् आहूय सर्वं वृत्तान्तं श्रावयित्वा- 'यः एतस्य राक्षसस्य मारणं करोति,.तस्मै वीरपुरुषाय लक्षं सवुर्णनाणकानि दीयन्तं इति सर्वत्र राज्ये उद्घोषणं कारयतु' इति उक्तवान् । तदनुसारम् उद्घोषणं कारितम् । राज्ये सर्वत्र वार्ता प्रसृता ।

तस्मिन् एव दिने सायङ्काले रुद्रः नाम कश्चन दृढकायः पुरुषः राजास्थानम् आगतवान् । सः मन्त्रिणम् उक्तवान्- ''तं राक्षसं मारयितुम् अहं प्रयत्नं करोमि । तदर्थं मह्यम् एकः अश्वः तीक्ष्णः खड्गः किञ्चित् धनं चापि आवश्यकम्' इति । मन्त्री रुद्राय आवश्यकानि वस्तूनि दत्तवान् ।

परेद्यवि प्रातः रुद्रः अश्वम् आरुह्य, खड्गं गृहीत्वा वनं प्रति गतवान् । अनतिकाले एव तेन राक्षसस्य निवासस्थानं दृष्टम् । गुहायाः द्वारे एव राक्षसः

ವನವಾಸಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ರಾಜನು – ''ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.. ನೀವೀಗ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವನವಾಸಿಗಳು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಮರುದಿನ ರಾಜನು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ – ''ಈ ಭಯಂಕರ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು ತಂದ ವೀರನಿಗೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದರಂತೆ ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಿದನು.

ಆ ದಿನವೇ ಸಂಜೆ ರುದ್ರನೆಂಬ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಯುವಕನು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು – ''ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಕುದುರೆ, ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಬೇಕಾಗಿದೆ.'' ಮಂತ್ರಿಯು ರುದ್ರನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಮರುದಿನ ರುದ್ರನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೇರಿ ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವನು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಗುಹೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ರುದ್ರನು ಭಯಭೀತನಾದನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಘೋರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಅವನೆಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನು. ನೋಡುನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತಯೇ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ರುದ್ರನನ್ನು ಒಂದೇ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದನು.

ರುದ್ರನ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಇದಾದ ನಂತರವೂ ಕೆಲವು ಸಾಹಸಪ್ರಿಯ ತರುಣರು ಹಣದ ಆಸೆಗಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು

स्थितवान् आसीत्। तं राक्षसं दृष्ट्वा रुद्रः अपि भीतः अभवत्। यतः तादृशं घोरं रूपं न कदापि दृष्टम् आसीत् तेन। तथापि सः क्षणाभ्यन्तरे धैर्यं सम्प्राप्य राक्षसस्य पुरतः गतवान्।

किन्तु तावति काले राक्षसः एव रुद्रं दृष्टवान्। सः एकेनैव मुष्टिप्रहारेण तं साक्षात् यमलोकं प्रति प्रेषितवान्।

रुद्रस्य मारणवार्ता श्रुत्वा महाराजः अतीव दुःखितः अभवत्। ततः परम् अपि बहवः युवकाः धनेच्छया राक्षसस्य मारणार्थं गतवन्तः। परन्तु ते सर्वे अपि राक्षसेन मारिताः अभवन्।

एकस्मिन् प्रभाते सुधीरः नाम कश्चन सामान्यकायः युवकः राजास्थानम् आगत्य मन्त्रिणम् उक्तवान् -''अहं राक्षसस्य मारणार्थं गच्छामि'' इति।

मन्त्री तु तम् आपादमस्तकं दृष्ट्वा आश्चर्यचकितः सन् उक्तवान् - ''अये मूर्ख ! वहवः दृढकायाः युवकाः तस्य मारणे विफलाः जाताः, मरणं प्राप्तवन्तः च । भवान् दृढकायः अपि न। कथं वा तेन राक्षसेन सह युद्धं कुर्यात् ?' इति।

मन्त्रिणः वचनं श्रुत्वा सुधीरः उक्तवान् - ''यद्यपि न अहं दृढकायः, तथापि अहं मम बुद्धिबलात् एव तस्य मारणं कर्तुं शक्नोमि इति निश्चयेन वदामि। द्वित्रदिनाभ्यन्तरे एव तस्य राक्षसस्य शिरः कर्तयित्वा महाराजस्य पदतले अर्पयिष्यमि। अत्र न कोऽपि संशयः' इति।

मन्त्री अपि ''तथैव अस्तु'' इति उक्त्वा तस्मै आवश्यकानि वस्तूनि दत्तवान्।

सुधीरः ततः राक्षसस्य आवासस्थानं प्रति प्रस्थितवान्। किञ्चित् कालं

ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋಗಿ ತಾವೇ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಒಂದು ದಿನ ಸುಧೀರನೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ತರುಣನು ಮಂತ್ರಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಮಂತ್ರಿಯು ಅವನನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ – ''ಎಲೈ ಮೂರ್ಖನೇ, ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಬಹಳಷ್ಟು ಯುವಕರೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವಾಗ ನೀನೇನು ಮಾಡುವೆ ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಧೀರನು – ''ನಾನು ಬಲಶಾಲಿಯಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜನ ಕಾಲುಗಳ ಬಳಿ ಬೀಳಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಂತ್ರಿಯು ''ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಸುಧೀರನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ರಾಕ್ಷಸನ ಗುಹೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಗುಹೆಯವರೆಗೂ ಬಂದ ಸುಧೀರನನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಕ್ಷಸನು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಕ್ಕನು. ಸುಧೀರನನ್ನು ಕುರಿತು – ''ಮೂರ್ಖನೇ, ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದಿರುವ ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದುದು. ನಿನ್ನ ಸಾಹಸ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬೇಡ ಬದುಕಲು ಆಸೆಯಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು'' ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಧೀರನು ಭಯಗೊಂಡನು. ಆದರೂ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಾರದ ಪುಡಿಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಎರಚಿದನು. ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡಿದನು. ಸುಧೀರನು ತಡಮಾಡದೇ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಂದೇ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಅವನ

यावत् वने इतस्ततः अटन् राक्षसावासस्थानं प्राप्तवान्। गुहाद्वारे एव राक्षसः स्थितवान् आसीत्। सः सुधीरं दृष्ट्वा 'एषः मां हन्तुम् आगतवान्' इति मत्वा उच्चैः अट्टहासं कृतवान्।

सुधीरम् उद्दिश्य- 'भोः मूर्खः ! मां हन्तुं भवान् आगतवान् ? भवतः धैर्य प्रशंसनीयम् एव । अलं साहसेन ! यदि भवान् जीवितुम् इच्छति, तर्हि इदानीम् एव इतः प्रतिनिवर्तताम्'' इति गर्जितवान् ।

क्षणकालं भीतः अभवत् सुधीरः । तथापि सः धैर्येण राक्षसस्य समीपं गतवान् । झटिति एव स्वहस्तेन गृहीतम् अतीव कटुयुक्तमरीचिकाचूर्णं राक्षसस्य उपरि वलात् प्रक्षिप्तवान् । तत् चूर्णं राक्षसस्य नेत्रयोः पतितम् । तेन सः महतीं वेदनाम् अनुभवन् नेत्रे निमील्य उच्चैः आक्रोशं कृतवान्।

सुधीरः वेगेन खड्गं चालयन् एकेन एव प्रहारेण तस्य शिरः छित्वा भूमौ पातितवान् ।

ततः तत् शिरः गृहीत्वा राजधानीं प्रत्यागत्य महाराजाय प्रदर्शितवान् । महाराजःलक्षं सुवर्णनाणकानि दत्तवान् । सुधीरः अपि दारिद्र्यात् विमुक्तः अभवत् । अरण्यवासिनः अपि कष्टविमुक्ताः सन्तः सन्तोषम् अनुभूतवन्तः।

ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸಿದನು.

ಅವನು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಕತ್ತರಿಸಿದ ತಲೆಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಂದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುಧೀರನಿಗೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದನು. ಸುಧೀರನ ಬಡತನ ತೊಲಗಿತು. ವನವಾಸಿಗಳು ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

2. योगक्षेमं वहाम्यहम्

कृष्णपुरीनामके ग्रामे सुरेशो नाम अष्टवयस्कः बालः स्वमात्रा सह निवसति स्म। तस्य पिता नारायणः वर्षद्वयात् पूर्वं दिवंगतः। ततः पूर्वं ते नगरे न्यवसन्। तदा नारायणः कस्मिंश्चित् कार्यालये उद्योगं कुर्वन् आसीत्। तस्य मरणानन्तरं सुरेशः मात्रा सह स्वग्राममागत्य जीवितं नीतवान्। सुरेशस्य माता रत्नाम्बा नाम। तयोः कुटिकायाम् एकम् उद्यानम् अङ्गणं च। उद्याने बहुविधफलवृक्षाः पुष्पलताश्च आसन् । रत्नाम्बा अतीव गुणवती, कृष्णभक्ता च। सा सर्वदा धर्मानुष्ठानं कुर्वती आयुरक्षपयत्। कृष्णस्य भगवतः नामैव सर्वदा तस्याः मनसि, जिह्वायां च। स्वस्य सुखजीवनाय सा एकस्य धनिकस्य गृहे पात्रक्षालनं शोधनं पाचनम् इत्यादि प्रतिदिनं कुर्वती आसीत्। तथा लब्धेन वेतनेन अनायसेन कालयापनम् अकरोत् ।

रत्नाम्बा दरिद्रा अपि स्वपुत्रं प्रतिदिनं विद्यालयं गन्तुं, सम्यक् पाठं पठितुं च प्रेरितवती, यतः सद्विद्याभ्यासात् बहवः सद्गुणाः उपलब्धुं शक्यन्ते इति तस्याः मतिः। 'विद्याधनं सर्वधनात् प्रधानम्' इति तस्याः विश्वासः। किन्तु तेन पाठशालां प्राप्तुम् एकं लघुवनमतिक्रम्य गन्तव्यमासीत्। रत्नाम्बा प्रतिदिनं स्वस्य गृहकार्यं सर्वं पूरयित्वा सुरेशेन सह वनस्य परप्रान्तं यावत् गच्छन्ती आसीत्। यदा तौ वनस्य परप्रान्तं प्राप्नुतः तदा स बालः जवेन विद्यालयं प्रति धावेत्। तदनु रत्नाम्बा धनिकस्य गृहे कार्यं कर्तुं निवर्तेत। सायंकाले सुरेशम् आनेतुं तया वनान्तं गन्तव्यमासीत् । एवं दिनानि परियापितानि ।

अथ एकस्मिन् दिने रत्नाम्बा अस्वस्था । अतः पुत्रेण सह गन्तुं न अशक्नोत् । सा बालम् अवदत् यत् त्वं निर्भयं सावधानम् एकाकी गच्छसि, यतः अहम् अस्वस्था इति। सुरेशः सधैर्यं गतवान्। सायंकाले

2. ಭಕ್ತಿ

ಸುರೇಶ ಎಂಬ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪುರೀ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆ ನಾರಾಯಣನು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮೊದಲು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿದ್ದನು. ತಂದೆ ದಿವಂಗತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವರು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಸುರೇಶನು ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸುರೇಶನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ರತ್ನಾಂಬಾ. ಅವರ ಗುಡಿಸಲಿನ ಎದುರು ಒಂದು ಹೂದೋಟ ಹಾಗೂ ಅಂಗಳ ಇತ್ತು. ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಹಣ್ಣಿನ ಮರಗಳೂ ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ಇದ್ದವು. ರತ್ನಾಂಬೆಯು ತುಂಬಾ ಗುಣವತಿಯೂ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣನ ಹೆಸರೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ದುಡ್ಡಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಳು. ತನ್ನ ಸುಖಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಂಬಳದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರತ್ನಾಂಬೆ ತುಂಬಾ ಬಡವೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಓದಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ವಿದ್ಯೆಯು ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಎಂಬುದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸುರೇಶನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಾಡನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರತ್ನಾಂಬೆಯು ದಿನಾಲೂ ಮನೆಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸುರೇಶನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ

गृहं प्रत्यागम्य सः उक्तवान्। "अहं वने गोपालं नाम एकं बालं दृष्टवान् । सः मम ज्येष्ठसहोदरवत् सस्नेहं वनान्तं गन्तुं साहाय्यं कृतवान् । सः वेणुवादने अतिनिपुणश्च " इति। इत्थं बालेन कथितां वार्तां श्रुत्वा माता विस्मिताऽभूत्। कोऽपि सहृदयः बालः स्यात् इति अचिन्तयत्।

कतिपयदिनानाम् अनन्तरं सुरेशः मातरम् उक्तवान् । "अम्ब ! परेद्युः सायंकाले अस्माकं वर्गशिक्षिकायाः जन्मदिनाघोषः अस्ति। अतः कालविलम्वेन प्रत्यागमिष्यामि। माम् आनेतुं भवती आगमिष्यति वा ? अपरं च मम सहपाठिनः सर्वे शिक्षिकायै उपहारान् दास्यन्ति । किमहं दास्यामि" इति।

एतत् श्रुत्वा रत्नाम्बा अतीव दुःखिता, यतः तस्याः सकाशे किञ्चिदपि धनं न आसीत् । तथाऽपि परेद्युः स्वस्य उद्यानपुष्पैः निर्मितम् एकं गुच्छं

ಕಾಡಿನ ಕೊನೆಗೆ ತಲುಪಿದ ತಕ್ಷಣ ಸುರೇಶನು ವೇಗವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ರತ್ನಾಂಬೆಯು ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುರೇಶನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಕಾಡಿನ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಒಂದು ದಿನ ರತ್ನಾಂಬೆಯು ರೋಗ ಪೀಡಿತಳಾದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಗನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಅವಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು – ''ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗು. ಹೆದರಬೇಡ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಸುರೇಶನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೋದನು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸುರೇಶನು – ''ನಾನು ಗೋಪಾಲನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಅವನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಡಿನ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಹೋಗಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಕೊಳಲು ನುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಿಪುಣ'' ಎಂದು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರತ್ನಾಂಬೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾದಳು. 'ಆ ಬಾಲಕನು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು ?' ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದು ಕೊಂಡಳು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸುರೇಶನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು – ''ಅಮ್ಮ, ನಾಡಿದ್ದು ಸಾಯಂಕಾಲ ನಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕಿಯ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆತರಲು ನೀನೇ ಬರುತ್ತೀಯಾ ? ಮತ್ತೊಂದೇನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶಿಕ್ಷಕಿಗೆ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇನು ಕೊಡಲಿ?'' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರತ್ನಾಂಬೆಯು ತುಂಬಾ ದುಃಖಪಟ್ಟಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ದುಡ್ಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮರುದಿವಸ ಅವಳು ಹೂದೋಟದಿಂದ ಒಂದು ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವನ್ನು ತಂದು ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ''ಈ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಡು'' ಎಂದಳು. ಸುರೇಶನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ''ಏನಿದು ಸುರೇಶ ! ನಿನ್ನ ಉಡುಗೊರೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆಲ್ಲಾ?'' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಸುರೇಶನಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು

सुरेशाय दत्त्वा-"इदं गुच्छम् अध्यापिकायै सविनयं देहि" इति उक्तवती।

सुरेशस्तु पाठशालां गत्वा पुष्पगुच्छम् अध्यापिकायाः हस्ते सादरम् अर्पयित्वा प्रणाममपि कृतवान्। तदा अध्यापिका तु साश्चर्यं - "किमेतत् ? सुरेश, तव उपहारः पूर्वमेव मया लब्धः। पश्य" इति वदन्ती एकं सुन्दरं भाण्डं प्रदर्शितवती। सुरेशेन न किञ्चित् अवगतम्। सः तूष्णीं भूत्वा प्रत्यागतवान्। प्रत्यागमनसमये माता पुत्रम् अपृच्छत् यत् 'कुत्र तव ज्येष्ठः गोपालः ? दर्शय मह्यम्', इति। तस्मिन् दिने गोपालः न आगतः। अथ स्वगृहं प्राप्य सुरेशः अध्यापिकायै दत्तम् उपहारभाण्डं अधिकृत्य अम्बायै निवेदितवान्। सर्वं श्रुत्वा रत्नाम्बा आश्चर्यचकिता आसीत्। क्षणेन तया सर्वम् अवगतमासीत् यत् गोपालः साक्षात् भगवान् कृष्णः एव। तदैव सा आत्मनः पूजाकोष्ठं गत्वा तत्र स्थापितस्य भगवतः कृष्णमूर्तेः पादयोः साष्टाङ्गं प्रणम्य उच्चैः विलपन्ती इत्थम् उक्तवती-"भोः देव, अहोरात्रं भवन्तं स्मराम्यहम्। अद्यावधि मह्यं भवद्दर्शनं न दत्तम्। मम पुत्रस्तु न जानात्येव भवान् कः इति। तस्मै भवान् गोपालनाम्ना दर्शनम् अनुदिनं कञ्चन समयमपि सहवासं च दत्तवान् । सदयं वद स्वामिन् किमर्थम् एतदिति।"

भूयोभूयः निराशतया, दुःखेन च जल्पितवती। उत्थाय सा किमप्यपश्यत् भगवतः प्रतिमास्थाने एकः बालः तिष्ठति ! सुरेशस्तु तं बालं दृष्ट्वा उच्चैः 'गोपाल गोपाल' इति आह्वानं कृतवान्। माता पुत्रश्च अतीव आह्लादभरितौ आस्ताम्। तदा गोपालनामा भगवान् रत्नाम्बां, पुत्रं च सस्मितम् 'ईदृशमेव मम भक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम्' इति प्रख्यापयति स्म।

ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ತಾಯಿಯು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು – ''ಗೋಪಾಲನನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು'' ಎಂದಳು. ಆ ದಿನ ಗೋಪಾಲನು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ ನಂತರ ಸುರೇಶನು ಶಿಕ್ಷಕಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಉಡುಗೊರೆ ಪಾತ್ರೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ರತ್ನಾಂಬೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾದಳು. ತಕ್ಷಣ ಅವಳು ಗೋಪಾಲನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ದೇವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದಳು –''ದೇವಾ, ನಾನು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನನಗೆ ನೀನು ದರ್ಶನವಿತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ನೀನಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಗೋಪಾಲನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿ. ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು, ಯಾಕಾಗಿ ಇದೆಲ್ಲ? ''

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಕೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ದುಃಖದಿಂದ ಹಲುಬಿದಳು. ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಸುರೇಶನು ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ 'ಗೋಪಾಲ ಗೋಪಾಲ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೂಗಿದನು. ತಾಯಿಯಾದವರೋ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಆಗ ಗೋಪಾಲನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರತ್ನಾಂಬೆ ಹಾಗೂ ಸುರೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು – ''ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಹಾಗೂ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

3. पन्नो गर्दभाश्च

कदाचित् पन्नो नाम ग्रामीणः कश्चित् युवकः क्रयविक्रयविपणितः क्रीतान् दश गर्दभान् स्वग्रामम् आनयत्। पन्नो गर्दभम् एकम् आरूढः। तस्य पृष्ठतः नव गर्दभाः निभृतम् अनुगच्छन्तः आसन्। पन्नो भूयोभूयो मुखं परिवर्तमानः तानपश्यत्, सर्वे गर्दभा आगच्छन्ति वा न वा इति ज्ञातुम्। किञ्चिद्दूरं गत्वा पन्नः स्ववाहकगर्दभं स्थापयित्वा गर्दभान् गणयामास। तदा स नवैव गर्दभानपश्यत्। तस्य हृदये भयं जातम्, आश्चर्यञ्च। दशमो गदर्भः कुत्र गतः? इति सः परितः अपश्यत्। पुनरपि गर्दभानगणयत्। अहो, सर्वान् दश तत्रैव दृष्टवान्। पन्नः तुष्टः गर्दभं स्ववाहकम् आरुह्य ग्रामं गतवान्।

3. ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಕತ್ತೆ

ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ 'ಪನ್ನ' ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಸಂತೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ಕತ್ತೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದನು. ಪನ್ನನು ಒಂದು ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು. ಆ ಕತ್ತೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಳಿದ ಒಂಬತ್ತು ಕತ್ತೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪನ್ನ ಆಗಾಗ ಮುಖ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಕತ್ತೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪನ್ನನು ಕತ್ತೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತೇ ಕತ್ತೆಗಳಿದ್ದವು. ಪನ್ನನಿಗೆ ಭಯದ ಜೊತೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಯಿತು. ''ಅಯ್ಯೋ ಒಂದು ಕತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು'' ಎಂದು ಆತ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ಪುನಃ ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಹತ್ತು ಕತ್ತೆಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಪನ್ನ ಪುನಃ ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪನ್ನನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಮುನ್ನನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಪನ್ನ – ''ಮುನ್ನ, ನನ್ನ ಕತ್ತೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡು. ನಾನು ಹತ್ತಿರುವ ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದರೆ ಹತ್ತು ಕತ್ತೆಗಳು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಒಂಬತ್ತು ಕತ್ತೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಏನಿದು ಎಂದು ನನಗಂತೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೊಂದು ಸಾರಿ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿ ಹೇಳು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಮುನ್ನ ಅವನನ್ನೂ ಕತ್ತೆಗಳನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ನಂತರ 'ಏ ಪನ್ನ ಇದು ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು. ನಾನು ಹನ್ನೊಂದು ಕತ್ತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪನ್ನ ''ಹನ್ನೊಂದು ಕತ್ತೆಗಳು ! ಅವೆಲ್ಲಿವೆ? ನೀನೊಬ್ಬ ಮೂಢ. ನಾನು ಹತ್ತೇ ಕತ್ತೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡದ್ದು'' ಎಂದನು.

मार्गमध्ये तस्य मित्रं मुन्नो नाम तेन दृष्टः । ''हे मुन्न ! मुन्न ! मम गर्दभान् गणय। मम वाहनं गर्दभम् आरूढो यदि गणयामि, तर्हि नवैव भवन्ति। यदि तस्मादवरुह्य गणयामि, तर्हि दश भवन्ति। किमेतत् ? अवगन्तुं न शक्नोमि। कृपया त्वमपि एकवारं गणय'' इति उच्चैरवदत् ।

मुन्नः तं तांश्च अपश्यत्। अन्तर्विहसन् उवाच- ''हे पन्न ! अद्भुतमिदम्। अहम् एकदश गर्दभान् पश्यमि'' इति।

तत् श्रुत्वा पन्नः विस्मितः मुन्नम् अवदत्- ''अहं मूढः। मया दशैव क्रीताः। एकदशः गर्दभः कुत्र ? कृपया वद ।'' मुन्नः प्रहस्य अवदत् - ''त्वम् एकम् आरूढः। नव तम् अनुसरन्ति। मया दृष्टः गर्दभोऽन्यः गर्दभारूढः। स एकादशः किल?'' इति।

पन्नः स्तब्धः। मुन्नेन उक्तम् न अजानात्।

ಆಗ ಮುನ್ನ ನಗುತ್ತಾ ''ನೀನೊಂದನ್ನು ಹತ್ತಿರುವೆ. ಒಂಬತ್ತು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ನೋಡಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೊಂದಲ್ಲವೇ ?'' ಎಂದನು.

ಪನ್ನ ಸ್ತಬ್ಧನಾದನು. ಮುನ್ನನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

4. शिक्षणं संपूर्णम्

नीतिपालो नाम कश्चन राजा कनकपुर परिपालयति स्म। सः अतीव गुणवान् न्यायनिष्ठः प्रजापालनकुशलः ईश्वरभक्तश्च। आदर्शभूतो राजा इति तस्य कीर्तिः सर्वत्र प्रसृता । सर्वे जना अपि सन्तुष्टा आसन् । परं तस्य अपत्यं न जातमिति एकमेव दुःखमासीत्। अतः पुत्रलब्ध्यर्थं राजा बहुधा ईश्वरमाराधयामास, राज्ञ्या सह बहूनि व्रतानि क्षेत्राटनानि च यथाशास्त्रम् आचरत् । तस्य प्रार्थनायाः फलम् अन्ततो लब्धम्। नातिचिरात् शुभे दिने तस्य अरोगः पुत्रो जातः। गुणनिधिः इति नाम तस्य राजा चकार। अतीव सन्तुष्टा राज्ञी पुत्रं वात्सल्येन पोषयामास। राज्ञः परिजनाः नगरस्थाः जनाश्च हृष्टा वभूवुः ।

गुणनिधिः शैशवदशामत्यगात्। विद्याध्ययनाय कालः समापन्नः इति मत्वा राजा पुत्रं गुरुकुले शिक्षायै कस्यचित् विद्यानिधेः समीपं प्रेषितवान्। राजकुमारः पितरौ नत्वा महर्षिणा सह प्रस्थितवान्।

कतिचन वत्सरा गताः। गुणनिधिः सर्वासु विद्यासु विशिष्य अर्थशास्त्रे युद्धशास्त्रे च परं नैपुण्यम् अधिगतवान्। कलासु विदग्धः नीतिज्ञः अतिधीरो योद्धा, अतिविनीतश्च अभवत्। भाविना राज्ञा यदवश्यम् अधिगन्तव्यं, तत्सर्वं तेन विधिना अभ्यस्तम्।

''तव पुत्रः सर्वासु विद्यासु नैपुण्यं प्राप्तवान्'' इति महर्षिः राजानं निवेदितवान् ।

4. ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಣ

ಕನಕಪುರವನ್ನು ನೀತಿಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ತುಂಬಾ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪಾಲಕನಾಗಿದ್ದ. ದೈವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ ಆದರ್ಶ ರಾಜನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿತ್ತು. ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೊರಗು ಸದಾ ಇತ್ತು. ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಣಿಯ ಜೊತೆ ತುಂಬಾ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿದ. ಶಾಸ್ತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಫಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಗುಣನಿಧಿ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ ರಾಜ. ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ರಾಣಿಯು ಪುತ್ರನನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆಸಿದಳು. ರಾಜ ಪರಿವಾರದವರು, ಪ್ರಜೆಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು.

ರಾಜಕುಮಾರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದ ರಾಜನು ಪುತ್ರನನ್ನು ಗುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ತಂದೆಗೆ ವಂದಿಸಿ ಗುರುವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದವು. ಗುಣನಿಧಿಯು ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಾರಂಗತನಾದ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಯುದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನೂ, ನೀತಿಜ್ಞನೂ, ಧೀರನೂ, ಯೋಧನೂ, ವಿನೀತನೂ ಆದ ಭಾವಿ ರಾಜನು ಏನೇನನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಕಲಿತನು.

राज्ञः आदेशं लब्ध्वा राजकुमारं राजसभां नीतवांश्च। तत्र सांप्रदायिकाचरणानन्तरं सदसि सर्वेषां पुरतः राजा महर्षिम् अपृच्छत् ''राजकुमारस्य अपेक्षितं सर्वं शिक्षणमवसितं वा?'' इति ।

महर्षिः तस्य प्रश्नस्य उत्तरमेवमदात् - ''प्रभो ! अध्येतव्यं सर्वमधीतम् । परम् एकोऽल्पः भागः अवशिष्यते। स भागः अत्रैव अध्यापयितव्यः। तदर्थं भवान् सदयं मह्यमनुमतिं ददातु इति अभ्यर्थये'' इति। राजा ससन्तोषम् अनुमतिं दत्तवान्।

महर्षेः अपेक्षानुसारेण एका कशा आनायिता। महर्षिस्तु राजकुमारस्य उत्तरीयं युतकं च पृष्ठतः अपसारितवान् । अवदच्च -

ಒಮ್ಮೆ ಮಹರ್ಷಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ''ನಿನ್ನ ಮಗ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿಪುಣನಾಗಿರುವನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ರಾಜನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ರಾಜಸಭೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪರಂಪರೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಣೆಗಳ ನಂತರ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆಯೇ ರಾಜನು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ 'ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಮುಗಿಯಿತೇ ?' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಆಗ ಮಹರ್ಷಿಯು – ''ಪ್ರಭು, ಕಲಿಯಬೇಕಾದದ್ದೆಲ್ಲ ಕಲಿಸಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವಿಷಯ ಉಳಿದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ನನಗೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ರಾಜನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದನು.

ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಒಂದು ಚಾಟಿಯನ್ನು ತರಲಾಯಿತು. ಮಹರ್ಷಿಯು ರಾಜಕುಮಾರನ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನೂ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನೂ ಸರಿಸಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಬಗ್ಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಚಾಟಿಯಿಂದ ಐದಾರು ಬಾರಿ ಅವನಿಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಭಾಸವರೆಲ್ಲರೂ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾದರು. 'ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಿಲ್ಲಿಸಿ,' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ರಾಜನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ವಿಸ್ಮಯ, ದುಃಖಗಳಿಂದ ರಾಣಿಯು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು.

ರಾಜನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸ್ತಬ್ಧನಾದನು. ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ – ''ಯಾಕಾಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಗ ಮಹರ್ಷಿಯು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ– ''ವತ್ಸ, ನಾನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ದಂಡಿಸಿದೆ. ನೀನು ರಾಜನಾಗುತ್ತೀಯ. ರಾಜರೀತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನೀನು ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು

''कुमार! अवनम पुरतः। जानू स्पृश हस्ताभ्याम्'' इति।

कुमारे तथा कृतवति, महर्षिः तं कशया पञ्चषवारं पृष्ठदेशे ताडितवान्। सर्वे सदस्याः संभ्रान्ताः, ''अलं ताडनेन। अलं ताडनेन'' इत्युच्चैः आक्रोशन्। आसनादुत्थाय दण्डवत् स्थिताश्च। विस्मयेन त्रासेन चाकुला राज्ञी स्तब्धा मूर्च्छामवाप।

राजा, क्षणं स्तब्धः, आसनादुत्थितः अमर्षं शमयन् 'कुत ईदृशं कर्म कृतम्' इति सबाष्पं महर्षिं पृष्टवान्। ''स्पष्टं प्रकाशयतु'' इत्यावेदयत्। महर्षिः राजकुमारमभिमुखीकुर्वन् उवाच - ''वत्स ! नाहं निरर्थकं त्वां ताडितवान्। राजा भविष्यसि। शासनं यथानीति त्वया कर्तव्यम्। अपराधी दण्डनीयः। कदाचिदज्ञानेन निरपराधी अपि दण्ड्येत। यदि कश्चित् निरपराधी त्वया दण्ड्येत, तदा तस्य दण्डस्य प्रत्याघातः दण्डितस्य चेतसि कीदृशः स्यात् इति त्वया ज्ञातव्यं किल ?'' इति।

राजा सभागताः राजकुमारश्च सर्वे विस्मयेन स्तब्धाः तूष्णीमासन् क्षणम्। न्यायपरायणो राजा नीतिपालः- ''इदमेव साक्षात् अनुशासनम्। दण्ड्ये दण्डो यथा न्याय्यः तथा अनपराधिनि दण्डः सर्वत्र वर्ज्यः। अदण्ड्यो दण्डितो यदि, राज्यविप्लवो जायेताऽपि'' इति चिराय विमृशन् स्वपुत्रस्य तादृशं शिक्षणं लब्धम् इति अतीव सन्तृप्तः सन्तुष्टश्चाभवत्।

ದಂಡಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿರಪರಾಧಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬಹುದು, ಹಾಗಾದಾಗ ಆ ದಂಡನೆಯ ಅನುಭವ ಹೇಗೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದೆ.'' ಎಂದನು.

ರಾಜನೂ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಸ್ತಬ್ಧರಾದರು. ನ್ಯಾಯಪರಾಯಣನಾದ ನೀತಿಪಾಲನು – 'ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಅನುಶಾಸನ. ನಿರಪರಾಧಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ಜ್ಯವೇ. ನಿರಪರಾಧಿ ದಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ರಾಜ್ಯವಿಪ್ಲವವಾಗಬಹುದು, ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದನ್ನು ಮರೆಯದಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಿತು. ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

5. अनन्तरगामी

राजा सोमदत्तः अमरापुरीमध्युवास। विक्रमो विजयश्च तस्य यमलौ पुत्रौ। राजा नितरां पुत्रवात्सल्येन तयोः पालनं कृतवान्। सर्वासु विद्यासु, विशिष्य धर्मशास्त्रे, युद्धनीतौ, कलासु विज्ञाने च तौ परस्परं समौ। अतः आत्मनः कालात्परं सिंहासनारोहणे राज्यपालने च को वा योग्यतरः स्यात् इति निश्चेतुं सोमदत्तो नापारयत्।

राजा प्रधानमन्त्रिणा सह सममन्त्रयत्। उचितस्तत्र मार्गो न दृष्टः। राजा चिन्ताकुलोऽभवत्।

प्रधानसचिवो वहु विचिन्त्य कमप्युपायम् अपश्यत्, राज्ञः कर्णे न्यवेदयत् उपान्ते। राजा सश्रद्धं शृण्वन् तदभ्युपपद्यत।

अन्येद्युः ताभ्यां यमजाभ्यां पुत्राभ्यां सहितः राजा मृगयायै वनमगच्छत्। चिरात् मृगयया श्रान्तं राजानं केचन चरा आगत्य न्यवेदयन् - ''अमरपुरी शत्रुभिः वलयिता, जवेन प्रत्यगत्य पुरी रक्षणीया''इति। राज्ञ आदेशेन राजकुमारौ प्रस्थितौ। राजा तु सपरिवारः प्रतिनिववृते।

राजकुमारौ किञ्चिद्दूरमेव गतवन्तौ, यावता, राजमन्दिरात् आगतः कश्चित् द्वाररक्षकः धावन्नेव तावुपसृत्य न्यवदेयत्। ''केनचित् तस्करगणेन महाराजो मन्त्रिणश्च उपरुद्धा मार्गमध्ये'' इति। राजपुत्रौ संभ्रान्तौ किं प्रथमं निर्वर्त्यं, राजरक्षणम् उत नगरीरक्षणमिति। विजयः आह - ''प्रथमं राजानं रक्षाव। समन्ततश्चोरैः अवरुद्धः स आत्मानं रक्षितुं न प्रभवेन्नाम कदाचित्।

5 . ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ

ರಾಜಾ ಸೋಮದತ್ತನು ಅಮರಪುರಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ವಿಕ್ರಮ, ವಿಜಯ ಎಂಬ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ರಾಜನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಕ್ರಮ, ವಿಜಯರು ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಯುದ್ಧನೀತಿ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಾ ಸೋಮದತ್ತನಿಗೆ ತನ್ನ ನಂತರ ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿದನು. ಯಾವುದೇ ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದನು. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯು ತುಂಬಾ ಆಲೋಚಿಸಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ರಾಜನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಮರುದಿನ ರಾಜ ಸೋಮದತ್ತನು ಯುವಕರಾದ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ತೆರಳಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಭಟರು ಬಂದು 'ಅಮರಪುರಿಯನ್ನು ಶತ್ರುಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಕೂಡಲೇ ಬಂದು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜ ಸೋಮದತ್ತನ ಆದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪುತ್ರರೀರ್ವರೂ ನಗರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೊರಟರು. ರಾಜನು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರರು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ರಾಜಭವನದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು

अतस्त्वरावहे राजमन्दिरं प्रति'' इति। विक्रमः तत् न साधु मेने। 'पिता राजा शूरो विक्रान्तश्च आत्मानं रक्षितुं सर्वदा प्रभवति। तेन न नः साहाय्यं अपेक्ष्येत। नगरगताः प्रजा अशरणाः। तद्रक्षणं प्रथमं कर्तव्यम्। जना नात्मानं शत्रुभ्यो रक्षितुं प्रभवन्ति। अतः पुरीमेव गच्छाम'' इति। विजयस्तु 'नैवमहं मन्ये' इति वदन्नेव राजमन्दिरं प्रति, पितरं रक्षितुं त्वरितः प्रस्थितवान्। अहो राज्ञो मन्दिरे न कोऽपि संभ्रमः । न चोरः कोऽपि । विक्रमो नगरीं प्रविवेश। तत्र न कोऽपि शत्रुः। उभौ तौ विस्मयाकुलौ जातौ। वस्तुतः एतयोर्मध्ये सिंहासनमारोढुं को योग्यतर इति निर्णयाय मन्त्रिणा उपकल्पित उपायः।

मन्त्री संशयं विना निश्चितवान् विजय एव योग्यतरः, यतः पितरि स्नेहः

ನಿಲ್ಲಿಸಿ,– 'ಕಳ್ಳರು, ರಾಜ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರರು. ಸಂಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾದರು. ಮೊದಲು ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು' ನಗರ ರಕ್ಷಣೆಯೇ, ಇಲ್ಲ ಎಂದು– ರಾಜರಕ್ಷಣೆಯೇ, ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆಗ ವಿಜಯನು – 'ಮೊದಲು ರಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸೋಣ. ಕಳ್ಳರು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿರುವಾಗ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳೋಣ' ಎಂದನು. ವಿಕ್ರಮನು ಅದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸದೆ 'ತಂದೆಯಾದ ರಾಜನು ಶೂರನು. ವಿಕ್ರಾಂತನಾದ ಅವನು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಹಾಯ ಬೇಕಾಗಲಾರದು. ನಗರದ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಅರಕ್ಷಿತರು, ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯ. ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಗರದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತೆರಳೋಣ ' ಎಂದನು. ವಿಜಯನು – 'ಇದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ' ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ರಾಜಮಂದಿರದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಆದರೆ ರಾಜಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೋಲಾಹಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳರೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಕ್ರಮನು ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಶತ್ರುವೂ ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ, ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯೋಗ್ಯರು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಯು ಮಾಡಿದ ಉಪಾಯ ಅದಾಗಿತ್ತು.

ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೇ ವಿಜಯನೇ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನ ನಂತರದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಅವನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು ನೋಡಿ ಸೋಮದತ್ತನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದನು – ' ಇಬ್ಬರೂ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರೇ. ಆದರಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೇ ಇದು ಸಮಯ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ವಿಕ್ರಮನು

अधिकः तेन प्रदर्शितः । अतः राज्ञः इष्ट उत्तराधिकारी स एव प्रभवति इति। राजानमुपगम्य स न्यवेदयत् स्वस्य निर्णयं ''विजय एव यौवराज्ये अभिषेक्तव्य'' इति।

राजा सोमदत्तः अन्यथा विचारितवान् - ''उभावपि पितरि स्निग्धौ । तत्र न तरतमता। परं मां स्वरक्षणे प्रगल्भं निश्चित्य, राज्यस्य प्रजानाञ्च रक्षणमेव अधुना प्राप्तकालम् इति निश्चिन्वन् विक्रमः नगरीं रक्षितुं प्रवृत्तः। जनेषु तस्याधिकः स्नेहः। तेषां क्षेमं सुरक्षितत्वं चाधिकृत्यैव तस्य प्रथमा चिन्ता। अतो यौवराज्यं स एवार्हति। विक्रम एव मम अनन्तरगामी । तस्य राज्यभरणकाले सर्वे जनाः सुखिनो भवेयुरिति प्रत्येमि' इति। मन्त्री तदन्वमोदत।

ನಗರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮುಂದಾದ. ಜನರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮ ಸುರಕ್ಷೆ ಅವನ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯುವರಾಜನಾಗಲು ಅವನೇ ಅರ್ಹನು. ವಿಕ್ರಮನೇ ನನ್ನ ನಂತರದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ. ಅವನ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ ' ಎಂದು. ಮಂತ್ರಿಯೂ ಅದನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿದನು.

6. अनुचिता स्पर्धा

कश्चन देवालयः आसीत्। तस्य पार्श्वे एव काचित् कूष्माण्डलता आसीत्। गोमयपोषणेन सा प्रतिदिनं वर्धमाना आसीत् । तस्यां बहूनि कूष्माण्डफलानि आसन्।

देवालयस्य पार्श्वे कश्चन नारिकेलवृक्षः अपि आसीत्। तस्य हरितानि पर्णानि आकाशे इतस्ततः कम्मानानि शोभन्ते स्म। वृक्षे अनेकानि नारिकेलफलानि अपि आसन्।

कदाचित् कूष्माण्डलता नारिकेलवृक्षं दृष्ट्वा अचिन्तयत्- 'एषः वृक्षः उज्ज्वलं सूर्यप्रकाशं शुद्धवायुं च सेवमानः आनन्देन तिष्ठति। अहो, भाग्यं तस्य ! अहं तु अस्मिन् मलिने स्थाने देवालयस्य उच्छिष्टपदार्थानां मध्ये जीवामि। ईश्वरः कथम् एवं निर्दयः अस्ति! सः मम विषये अन्याय्यम् आचरितवान्' इति।

तस्यां रात्रौ सा भक्त्या ईश्वरं प्रार्थयत यत् 'मामपि नारिकेलवृक्षमिव उन्नतजीवनं प्रापयतु' इति।

ईश्वरः तस्याः प्रार्थनाम् अङ्गीकृतवान्। अनन्तरदिने प्रभाते सा लता देवालयस्य गोपुरं सम्पूर्णं व्याप्य स्थिता। तद्द्वारा सूर्यप्रकाशं मन्दानिलं च अनुभवितुं सा शक्ता अभवत्। अतीव सन्तुष्टा कूष्माण्डलता ईश्वराय कृतज्ञताम् आर्पयत्।

तन्मध्ये वायुवेगः अधिकः जातः। तदा कूष्माण्डलतायाः एकं पक्कं फलं वायुवेगं सोढुम् अशक्नुवत् भूमौ पतितम्। खण्डशः भिन्नम् अपि। मध्याह्नसमये वर्धमानेन वायुवेगेन अन्यानि अपि बहूनि फलानि अधः पतित्वा भग्नानि। सायङ्कालाभ्यन्तरे प्रायः सर्वाणि फलानि पतितानि। भग्नानि च। एतेन कूष्माण्डलता नितरां शोकाकुला अभवत्।

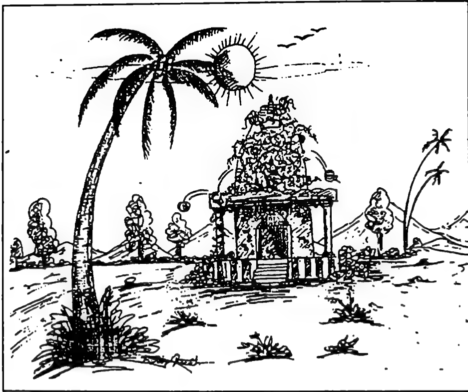
तदा देवालयस्य व्यवस्थापकाः अपि चिन्तितवन्तः यत् श्वः एव एषा

6. ಸರಿಯಲ್ಲದ ಸ್ಪರ್ಧೆ

ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವಿತ್ತು, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿಯೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಗೋಮಯ ಪೋಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಬಳ್ಳಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು, ಕೆಲ ಸಮಯದ ನಂತರ ಆ ಬಳ್ಳಿಯ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳಾದವು. ಆ ಬಳ್ಳಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಮರವೂ ಬೆಳೆದಿತ್ತು, ಅದರ ಗರಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮರದ ತುಂಬ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳು ತುಂಬಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ಬಾರಿ ಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿ ತೆಂಗಿನ ಮರವನ್ನು ನೋಡಿ – 'ಈ ಮರ ಉಜ್ವಲವಾದ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಶುದ್ಧವಾಯುವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದದಿಂದ ಇದೆ. ಅಹೋ ! ಅದರ ಭಾಗ್ಯವೇ ! ನಾನಾದರೊ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಕಸ, ಎಂಜಲು ಎಸೆಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಛೆ, ದೇವರು ನನಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿತು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ಅದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ – ''ನನಗೂ ಸಹ ತೆಂಗಿನ ಮರದಂತೆ ಉನ್ನತವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು'' ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿತು. ದೇವರು ಆ ಬಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉನ್ನತ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಮರುದಿನವೇ ಆ ಬಳ್ಳಿ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರದ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಶುದ್ಧ ಗಾಳಿಯನ್ನೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ದೇವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗಾಳಿ ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆ ವಾಯುವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದ ಒಂದು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಚೂರುಚೂರಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಒಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದು ಚೂರಾಗಿದ್ದವು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾದರೂ ಗಾಳಿ ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು, ಸಾಯಂಕಾಲದ ಒಳಗೆ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯಿಗಳೂ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಒಡೆದು ಚೂರಾಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿ ತುಂಬಾ ದುಃಖಿಸಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ

कूष्माण्डलता कर्तनीया। अन्यथा देवालयं प्रदक्षिणीकुर्वतां भक्तानां कष्टं भवति इति। एतद् ज्ञात्वा कूष्माण्डलता इतोऽपि दुःखिता जाता। सा पुनरपि ईश्वरं प्रार्थयत-"प्रभो ! मया दोषः कृतः। 'अहमपि नारिकेलवृक्षः इव भवामि' इति मया यत् प्रार्थितं तत् असाधु एव । कृपया मम अपराधं क्षाम्यतु। मां यथापूर्वं करोतु" इति।

सन्तुष्टः ईश्वरः कूष्माण्डलतां यथापूर्वं कृतवान् । उक्तवान् च-"मदीयसृष्टौ जीविनां गुणाः स्वभावाश्च भिन्नाः भवन्ति। परं तेन कारणेन तेषु स्पर्धा न भवेत्। यतः सर्वेषामपि जीविनां सृष्टेः फलं जगत्कल्याणमेव" इति।

ईश्वरस्य वचनेन कूष्माण्डलता सन्तृप्ता अभवत् । सा पुनः कदापि असूयां न प्रादर्शयत्।

ದೇವಾಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಆಲೋಚಿಸಿದರು – 'ನಾಳೀಯೇ ಈ ಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ದೇವರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತು, ಮತ್ತು ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು – ''ಪ್ರಭು! ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ತೆಂಗಿನ ಮರದಂತೆ ನಾನು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಸಿದ್ದು ನನ್ನ ತಪ್ಪು. ಕರುಣೆ ತೋರಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಮಾಡು''ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿತು.

ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಈಶ್ವರನು ಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಹಾಗೂ ''ನನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಒಂದರಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಉಂಟಾಗಬಾರದು. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈಶ್ವರನ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಿ ಬಳ್ಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿತು. ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆಂದೂ ಅದು ಅಸೂಯೆ ಪಡಲಿಲ್ಲ.

7. इष्टं किमपि, सिद्धमन्यत्

दक्षिणभारते कश्चित् ग्रामः। तत्र केशवो नाम साधुः पर्णावृते कुटीरेऽवसत्। विषयेषु असंगतः, उदरपूर्तये भिक्षामटन्, लब्धेन जीवनम् अयापयत्। तस्य महती इच्छा, काशीं गच्छानि, गङ्गायां स्नानं करवाणि इति। तदर्थे भिक्षाटनात् लब्धेषु कतिचित् नाणकान् ताम्रघटे निवेशयन् ररक्ष। पूर्णे च तस्मिन्, तुष्टः काशीं प्रति प्रस्थितवान्। कथञ्चित् चिराय पद्भ्यां चरन् काशीं प्राप। महती तुष्टिः तस्य यत् चिराय ईप्सितं लब्धमिति।

गङ्गायां स्नातुं गतः, नाणकपूरितं ताम्रघटं निधातुम् स्थलं पर्यैक्षत। 'यदि कश्चित् चोरो घटमपहरेत्। तर्हि मया किं करणीयम् ' इति । चिराय चिन्तयन् आस्त तत्रैव। ग्रीष्मे नदी कृशा प्रावहत्। सैकतपुलिनं विस्तृतमासीत्। सैकते एकं सुषिरं खनित्वा तस्मिन् घटं गुप्तं निवेश्य उपरि सैकतभरणेन प्रच्छन्नं कृतवान् । पुनः सन्देहो जातः तस्य मनासि- 'सर्वं सैकतमयम् । कुत्र गुप्तमिति यदि ज्ञातुं न शक्यते ?' चिराय चिन्तयन् जलसिक्ताभिः सिकताभिः शिवलिङ्गमेकं पिण्डीकृत्य प्रच्छादिते देशे संस्थाप्य, संपूज्य, चिन्तारहितः प्रवाहुमुपागतः सम्यक् सन्ध्यादिकमाचरच्च।

अत्रान्तरे तीर्थयात्रार्थे आगताः सर्वे - ''एवमेव यात्रिकैः कर्तव्यम्। पुलिने सिकतया शिवलिङ्गं विधाय, तत् संपूज्यैव गंङ्गायां स्नातव्यम्। अत एव एष एवमाचरत्' इति चिन्तयन्तः तत्र तत्र उपविष्टाः शिवलिङ्गानि विधाय पूजयित्वा स्नानाय जग्मुः।

स्नानादि समाप्य तीरमागतः केशवः सर्वत्र शिवलिङ्गशतं पूजितं

7. ಬಯಸಿದ್ದೊಂದು ಪಡೆದದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಶವನೆಂಬ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾದ ಆತ ಉದರ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನಿಗೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತುಂಬ ಆಸೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ತಾಮ್ರ ಘಟದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ರಕ್ಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. ತಾಮ್ರಘಟ ತುಂಬಿದಾಗ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಕಾಶಿಗೆ ಹೊರಟ. ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಕಾಶಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಬಯಸಿದ್ದು ದೊರೆಯಿತೆಂದು ತುಂಬಾ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ.

ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ತಾಮ್ರದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಇಡಲು ಸ್ಥಳ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ. ಕಳ್ಳ ಬಂದು .-ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ. ಬೇಸಿಗೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನದಿಯು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತೀರದಲ್ಲಿ ಮರಳಿನ ರಾಶಿಯಿತ್ತು. ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಡಿ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಮರಳು ತುಂಬಿದ. ಪುನಃ– 'ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಮರಳೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ಜಲಮಯವಾದ ಮರಳಿನಿಂದ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೂತಿಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಚಿಂತಾರಹಿತನಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋದ. ಸಂತುಷ್ಟಿಯಾಗುವ ತನಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ.

ಆಗಲೇ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲ – 'ಯಾತ್ರಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮರಳಿನಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಯೇ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ

ददर्श। स्वीयं शिवलिङ्गं तज्ज्ञाप्यं तदधःस्थं ताम्रघटं वा चिरायान्विष्यन्नपि नाभिज्ञातुं प्राभवत्। शिवलिङ्गस्य एकैकस्य ध्वंसनेनैव तदधः कलशो विद्यते वा इति ज्ञातुं शक्यम्। तत्तु महत् दुष्कृतं दृश्येत। निर्विण्णः आत्मनः दुःस्थितिं जानन् एवं प्रललाप-

गतानुगतिको लोको न लोकः पारमार्थिकः ।
तीरे सैकतलिङ्गेन नष्टं मे ताम्रभाजनम् ।। इति

ನಿಯಮವಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ' ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಮರಳಿನಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗ ಮಾಡಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಸ್ನಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೇಶವನು ತೀರಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ – ಸುತ್ತಲೂ ನೂರಾರು ಶಿವಲಿಂಗಗಳು ! ತನ್ನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಅದರ ಕೆಳಗಿರುವ ತಾಮ್ರದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಒಂದೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ ಒಡೆದು, ತಾಮ್ರದ ಬಿಂದಿಗೆ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನೋಡಲೇನೋ ಸಾಧ್ಯ. ಆದರದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು' ಎಂದು ತನ್ನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಹೀಗೊಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

''ಗತಾನುಗತಿಕೋ ಲೋಕೋ ನ ಲೋಕಃ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಃ ।
ತೀರೇ ಸೈಕತಲಿಂಗೇನ ನಷ್ಟಂ ಮೇ ತಾಮ್ರಭಾಜನಮ್ ॥''

(ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡುವವರು ಎಲ್ಲರೂ, ಯಾರೂ ಮೂಲ ಕಾರಣವನ್ನು ಅರಿಯ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮರಳಿನ ಲಿಂಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ತಾಮ್ರ ಬಿಂದಿಗೆಯು ಕಳೆದುಹೋಯಿತು).

8. भवितव्यता बलवती

तिलकपुरी नाम नगरी। तत्र भरतो नाम कश्चन अरोगो युवा भार्यया समं निवसति स्म। स निर्धनः कुटुम्बं दुःखेन पालयति स्म। जीविकायै कापि वृत्तिर्न लब्धा। कदाचित् तस्य पत्नी तमब्रवीत् - "नाथ! अद्यावधि वृत्तिर्न लब्धेति भवान् अतिदुःखम् अनुभवति। परं गृहान्तरेव कालं नयति। कथं वृत्तिः लब्धुं शक्यते ? अतो बहिः गत्वा वृत्त्यन्वेषणं करोतु।" पत्नीवचनानुसारेण भरतो गृहात् निर्गतवान्।

किञ्चिद्दूरं गतः, मार्गमध्ये वृक्षस्याधः उपविष्टं कञ्चित् संन्यासिनम् अपश्यत्। स्वसमीपमागतं तं संन्यासी अपृच्छत्- "त्वम् अतीव दुःखी भासि। किं ते दुःखस्य कारणम्? वक्तुं शक्यं वा?" इति। भरतः तस्मै वृत्तेरलाभं स्वदुःखहेतुम् अकथयत्।

मुनिः क्षणं रोमन्थयन् तम् उवाच- "वत्स, त्वया त्रीणि कार्याणि कर्तव्यानि। एकं - यः तव साहाय्यं याचते, आवश्यकं तदनुपदं कुरु। द्वितीयं - त्वया धनं लभ्यते, पत्न्यै दद्याः। मा वद कथं लब्धं धनमिति। तृतीयं राजा यदि पृच्छति, सर्वं वृत्तं तस्मै परमार्थतः कथयेः" इति। भरतस्तु तथैव करोमीति वाग्दानं कृत्वा गतवान्।

मार्गे गच्छन् किं कर्तव्यम् इति अजानः दूरं जगाम। अत्रान्तरे मार्गे नितरां शोकमग्नान् चतुरो वणिजः अपश्यत्। तेऽतीव दुःखिताः, यतः तान् अनुगच्छन् तेषां सुहृदेकः दिवं गतः। मृतस्य तस्य देहस्य संस्करणाय सर्वथा अपरिचिते देशे न लब्धः कोऽपि अनुकूलो मार्गदर्शी। मुनेर्वचः स्मरन् भरतः स्वयमेव मृतदेहं क्षालयितुं प्रवृतः। तस्मिन्नयस्तभरास्ते ततः अपाक्रामन्।

8. ವಿಧಿಲೀಲೆ

ತಿಲಕಪುರಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭರತ ಎನ್ನುವ ಯುವಕ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ತುಂಬಾ ಬಡವ. ಕಷ್ಟದಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದಳು– ''ನೀವು ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತುಂಬಾ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಡೆ ಹೋಗಿ ಉದ್ಯೋಗಾನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿ'' ಎಂದು. ಪತ್ನಿಯ ವಚನಾನುಸಾರ ಭರತನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯನ್ನು ಕಂಡ. ಅವನ ಬಳಿ ಹೋದ. ಆಗ ಋಷಿಯೇ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಯುವಕನನ್ನು ಕೇಳಿದ – ''ನೀನು ತುಂಬಾ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ಹೇಳು'' ಎಂದು. ಭರತನು ಋಷಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ. ಋಷಿಯು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚಿಂತಿಸಿ, 'ಮಗು, ನಿನಗೆ ಮೂರು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಯಾರು ನಿನ್ನಿಂದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡು. ಎರಡು – ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನಗೆ ಹಣ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೊಡು' ಆದರೆ ಆ ಹಣ ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬೇಡ. ಮೂರು – ಮಹಾರಾಜ ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಭರತನು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೊರಟ.

ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೇ ಆತ ಬಹುದೂರ ನಡೆದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿಯಿತು, ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದ. ಅಪರಿಚಿತ ಸ್ಥಳವಾದ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತನ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ಯಾರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಭರತನು ಋಷಿಯ ಪ್ರಥಮ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾನೇ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ

एकाकी कथञ्चित् देहं परिवर्तयन् वस्त्रमपसारयन्, वस्त्रकोटौ स्वर्णनाणकानि निबद्धान्यपश्यत् । तानि स्वर्णनाणकानि पृथक् रक्षित्वा, मृतसंस्कारानन्तरं गृहं गतः पत्न्यै दत्तवान्। सा विस्मिता सन्तुष्टा 'कथमिदं धनं लब्धम्' इत्यपृच्छत्। मुनेः द्वितीयम् उपदेशं स्मरन् ''मया खानिते कूपे मृत्तिकाभिः छादितानि एतानि उपलब्धानि'' इत्यवोचत्।

'भरतेन कूपात् स्वर्णनाणकानि लब्धानि' इति वार्ता सद्यः सर्वत्र प्रससार, राजगृहेऽपि । महाराजो भरतमाहूय पुनः कूपखननाय तं चोदयामास। भरतस्तु मुनेस्तृतीयम् उपदेशं स्मरन् राज्ञे वृत्तं सर्वमुक्तवान्। राजा तस्य सत्यवचनेन तुष्टः, तं राजमन्दिरे द्वारपालकतया नियुक्तवान्।

ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದ. ಮುಂದಿನದನ್ನು ಭರತನು ಮಾಡುವೆನೆಂದೆಣಿಸಿ, ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದರು. ಒಬ್ಬನೇ ಹೇಗೋ ಶವವನ್ನು ಹೊರಳಿಸುತ್ತ, ಶವದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ತೊಡಗಿದ. ಶವದ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ನಾಣ್ಯಗಳಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವಳು 'ಹೇಗೆ ಇದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದಿರಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಭರತನು ಋಷಿಯ ಎರಡನೇ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು – "ನಾನು ಒಂದು ಭಾವಿಯನ್ನು ತೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಆಗ ಅದರೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ನಾಣ್ಯಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು" ಎಂದ. 'ಭರತನಿಗೆ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯಗಳು ಸಿಕ್ಕಿವೆ' ಎಂಬ ವಾರ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಊರಿನ ಮಹಾರಾಜ ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾವಿಯನ್ನು ತೋಡುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಭರತನು ಋಷಿಯ ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ರಾಜನಿಗೆ ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ರಾಜನು ಅವನ ಸತ್ಯಕಥನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ.

ಅರಮನೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಮಸಲ್ಲಾಪದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ರಾಣಿಯನ್ನು ಭರತ ನೋಡಿದ. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತನ್ನ ನೀಚ ಕೆಲಸವನ್ನು ಭರತ ನೋಡಿದನೆಂದು ಹೆದರಿದ ರಾಣಿ ಸುದರ್ಶನೆಯು ಅವನ ಶಿರಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕರೆದು ವಧಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಟುಕನಿಗೆ – 'ಬೆಳಗ್ಗೆ ಯಾರು ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕು' ಎಂದು ಹೇಳಲು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಭರತನನ್ನು ಕರೆದು, 'ನಾಳೆ ನೀನು ಮೊದಲು ವಧಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಅಲ್ಲಿ ಕಟುಕ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳು ಆಲೋಚಿಸಿದಳು – ನಾಳೆ ಭರತನ ಶಿರಚ್ಛೇದವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು.

ಆದರೆ ವಿಧಿ ಬೇರೆಯೇ ಚಿಂತಿಸಿತ್ತು. ಮರುದಿನ ಭರತ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಣಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡ ಮಾಡಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯೇ ಕಳಿಸಿದಂತೆ ರಾಣಿಯ ಪ್ರಿಯಕರನಾದ ಸೈನಿಕನು ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ

राजगृहं परिरक्षता तेन, केनचित् सैनिकेन सह प्रेमलीलायां व्यापृता राज्ञी दृष्टा। भरतः आश्चर्यचकितोऽभवत्। आत्मनः नीचां प्रवृत्तिं भरतो दृष्टवान् इति अवगम्य, भीता राज्ञी सुदर्शना तस्य शिरच्छेदं साध्वमन्यत। स्वपरिचारिकया वध्यस्थानाधिकृतं प्रति वार्तां प्रेषयामास - 'परेद्युः प्रथमतया यः त्वामुपगच्छति, विना विचारं तस्य शिरः छेदय' इति। भरतं स्वान्तिकमानीय- 'परेद्युः प्रातः त्वया वध्यस्थानाधिकृतः द्रष्टव्यो मन्त्रिदेशेन। स उचितं विधास्यति' इति आदिशत्।

विधिः अन्यथा अचिन्तयत् इव। परेद्युः भरतः चिरं सुष्वाप। ततः राज्ञ्या आज्ञापालने विलम्बः कृतः। परं विधिप्रेरित इव, सुदर्शनायाः कामी स राज्ञः सैनिकः यदृच्छया वधाधिकृतस्य स्थानमगच्छत्। सन्देशमनुतिष्ठन् घातुकः तस्य शिरः अच्छिनत्।

सर्वमेतत् राज्ञ श्रवणं प्राप। नगरे वार्तैषा सर्वत्र प्रसारिता। राज्ञ्या गूढं दुश्चरितं राज्ञा ज्ञातम्। भरतः यथादृष्टं सर्वं तस्मै अकथयत्। राजा विस्मयाकुलः भग्नविश्वासः विरक्तः क्षणाद्बभूव। दुश्चरितस्य सैनिकस्य राज्ञीकामुकस्य मरणं, निष्पापस्य भरतस्य मरणादकस्मात् निवृत्तिः, सर्वमेतत् दैवनियुक्तमेव इति चिन्तयन् राज्ञ्या नगराद्विवासनं, भरतस्य पदोन्नतिं पुरस्कारं च दत्तवान्। भरतः पत्न्या सह मोदमानः सुखमजीवत्।

ವಧಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದ. ರಾಣಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಕಟುಕನು ಸೈನಿಕನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ.

ಇದೆಲ್ಲವೂ ರಾಜನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಪ್ರಸಾರವೂ ಆಯಿತು. ರಾಣಿಯ ರಹಸ್ಯ ಬಯಲಾಯಿತು. ಭರತನು ತಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರಾಜನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದ. ರಾಜನು ವಿಸ್ಮಯಚಕಿತನಾಗಿ ಒಂದುಕ್ಷಣ ಚಿಂತಿಸಿದ, ಅವನಿಗೆ ರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ದುಷ್ಟನಾದ ಸೈನಿಕನ ಮರಣ, ನಿಷ್ಕಪಟಿಯಾದ ಭರತನ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಸಾವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಧಿಲೀಲೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ರಾಣಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ. ಭರತನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುರಸ್ಕಾರ ನೀಡಿ, ಉನ್ನತ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದ. ಭರತನು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಸುಖಜೀವನ ನಡೆಸಿದ.

9. परिणयपरिधानम्

ममता एकस्मिन् प्रख्याते कुटुम्बे जाता। तस्याः पिता मुरलीधरः कस्यचित् नृपवंश्यस्य प्रभोः बन्धुः स्वयं धनिकश्च। तस्य गृहे सेवायै परःशताः भृत्याः। तेषु कस्याश्चित्परिचारिकायाः पुत्री अमिता। ममता अमिता च समानवयस्के। बाल्यात्प्रभृति सुहृदौ सह वसतः स्म। तयोर्मध्ये स्वामिनी परिचारिकेति भेदः कदापि नानुभूतः। ममता आत्मना धृतानि वस्त्राणि, उपयुक्तानि च क्रीडनकानि तस्यै वयस्यायै प्रीता अददात्। अमितयाऽपि तानि सामोदं स्वीकृतानि। अमितायाः माता तस्यै न किमपि नूतनं वस्त्रं क्रीतवती। तथापि अमिता रञ्जकानि वस्त्राणि नात्युपयुक्तानि धृतवती तोषमवाप। ममतया सह सदा निवसन्ती, तया सह क्रीडन्ती सुखेन कालम् अयापयत्।

अचिरादेव ते बालिके कौमारमतीत्य यौवने पदं निहितवत्यौ। ममतापेक्षया अमिता अमितसुन्दरी जाता। ततःपरम् आत्मनो यौवनं सौन्दर्यं च अभिज्ञातवती, मनसि कमपि खेदमवहत्। 'ममतापेक्षया अहं सुन्दरी। परं ममतया उपयुक्तचराण्येव वस्त्राणि धारयामि। न कदापि नूतनानि। किमहं नूतनस्य वस्तुन उपभोगाय नार्हा ?' इति चिन्ता दिने दिनेऽवर्धत। मन्युश्च उद्भूतः 'कुतो मह्यं उपभुक्तपूर्वमेव सा ददाति ? कुतो न नूतनम्?'

'सा प्रभुः स्वामिनी, अहं भृत्यपुत्री। कथं समाना भवेयम् ?' इति न कदापि चिन्तितवती। तस्या विषादं तोषं वा अनादृत्यैव महान् कालोऽपयातः।

9. ಮದುವೆಯ ಸೀರೆ

ಮಮತಾ ಒಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ಅವಳ ತಂದೆ ಮುರಳೀಧರ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಾಜವಂಶದ ಪ್ರಭುವಿನ ಬಂಧು, ಸ್ವಯಂ ಧನಿಕನೂ ಕೂಡಾ. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ನೂರಾರು ಜನ ಸೇವಕರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳ ಮಗಳು ಅಮಿತಾ. ಮಮತಾ ಮತ್ತು ಅಮಿತಾ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನವರು. ಬಾಲ್ಯಕಾಲದಿಂದಲೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆದವರು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮನೆಯವಳು, ಅವಳು ಕೆಲಸದವಳು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಭಾವನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಮತಾ ತಾನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಆಟವಾಡಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಮಿತಾಳೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಮಿತಾಳ ತಾಯಿ ಅವಳಿಗೋಸ್ಕರ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡಾ ಅಮಿತಾ ತೊಳೆದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಮತಾಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಸದಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರೂ ಸಹ ಯುವತಿಯರಾದರು. ಮಮತಾಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಮಿತಾ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರಿಂದ ತನ್ನ ಯೌವನ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ತರಹದ ಖೇದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು. 'ಮಮತಾಳಿಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಸುಂದರಿ. ಆದರೂ ಕೂಡಾ ನಾನು ಮಮತಾಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಅರ್ಹಳಲ್ಲವೇ?' ಈ ರೀತಿಯಾದ ಚಿಂತೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು.

विवाहयोग्यं वयः इति चिन्तयन्तौ ममतायाः पितरौ रमेशनामकेन अनुरूपेण वरेण सह ममताया विवाहं निश्चितवन्तौ। तथैव अमिताया अपि कश्चन वरो निर्णीतः ममतायाः पितृभ्याम्। ममताया विवाहदिनादनन्तरे दिने अपि तस्या विवाहो निश्चितः।

ममतायाः कृते सर्वं वैवाहिकं मण्डनं, बहुमूल्यं परिणयपरिधानं च क्रीतम्। अमितायै अपि ततोऽपि किञ्चिदूनमूल्यं परिधानं विवाहकालिकपारितोषिकतया दत्तम् । अमिता अतीव सन्तुष्टा यत् इदानीमेव इदंप्रथमतया नूतनं वस्त्रं तदर्थे क्रीतं दत्तञ्च । प्रथमं नूतनं वस्त्रम् इति स्पृष्ट्वा स्पृष्ट्वा महान्तमानन्दमन्वभवत्। सद्यः तद्वस्त्रं धृतवती इतस्ततश्चचार। अतीव सुन्दरी सा अदृश्यत।

ममताया विवाहदिनात् पूर्वेद्युः सायं समयः। अमिता नूतनवस्त्रधरा कस्मिंश्चित् रजतभाजने मिष्टं भक्ष्यजातमादाय आगतेभ्यः बन्धुभ्यः सुहृद्भ्यश्च व्यतरत्। सर्वे तां दृष्ट्वा तस्याः सौन्दर्येणाकृष्टा अभवन्। क्रमेण सा ममतायाः भविष्यत्पतेः वासकोष्ठं प्राविशत्। तस्मा अपि मिष्टभक्ष्यवितरणव्याजेन तस्य मनोऽपाहरत् । तस्याः सौन्दर्येणाकृष्टः स रमेशः परिसरमविचिन्त्यैव, तामपैक्षत तेन सह कञ्चित्कालं यापयितुम्। सा तन्मनोगतं सम्यक् जानती तस्यापेक्षामङ्गीकृतवती। रमेशः अमिताया जाले अपतदेव।

परेद्युः ममताया विवाहः सम्यक् संपन्नः । रात्रौ पत्युः शयनागारं प्रविशन्ती ममता स्वेन तस्मिन् दिने धृतं परिणयपरिधानम् अमितायै यथापूर्वं प्रीत्या ददौ। अमिता तु विनयेन तत्स्वीकृतवती धन्यां मन्यमाना अवोचत् - '' प्रियसखि ! अनुगृहीतास्मि, यत् विवाहानन्तरमपि यथापूर्वं

'ಮಮತಾ ನನಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆಯೇ ಹೊರತು, ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲ. ಅವಳು ಗೃಹಸ್ವಾಮಿಯ ಮಗಳು. ಆದರೆ ನಾನು ಕೆಲಸದವಳ ಮಗಳು, ಹೇಗೆ ಸಮಾನಳಾದೇನು ?' ಎಂದು ಆಕೆ ಎಂದೂ ಆಲೋಚಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ವಿಷಾದವನ್ನಾಗಲೀ ಸಂತೋಷವನ್ನಾಗಲೀ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕಾಲ ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆಯಿತು.

ವಿವಾಹ ಯೋಗ್ಯಳಾದ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಮತಾಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು, ರಮೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರೂಪವಂತ ವರನ ಜೊತೆ ಮಮತಾಳ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಮಿತಾಳ ವಿವಾಹವನ್ನು ಕೂಡ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮಮತಾಳಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮದುವೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅಮಿತಾಳಿಗಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ ಮದುವೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಮದುವೆಯ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅಮಿತಾಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಇದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುಟ್ಟಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು ಅಮಿತಾ.

ಮಮತಾಳ ಮದುವೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯ. ಅಮಿತಳು ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬಂಧುಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳನ್ನೂ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ ಹಂಚುತ್ತ ಆಕೆ ಮಮತೆಯ ಭಾವೀಗಂಡನ ವಾಸದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ಸಿಹಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಂಡ ರಮೇಶನು ದೇಶಕಾಲವಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಅವಳು ರಮೇಶನ ಮನೋಗತವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದವಳಾಗಿ ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ರಮೇಶನು ಅಮಿತಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದನು.

परिणयकाले धृतं नूतनं परिधानं दत्तवती त्वम्। परं तुभ्यं दातुं न किञ्चिदस्ति मे वशे ! परम् अद्य रात्रौ शयनागारे, मया उपभुक्तपूर्वं किमपि ते नूतनं वस्तु त्वदर्थे मया सज्जीकृतं वर्तते। अद्यैवाहमनृणा, यत् त्वं यथा व्यवहृतवती मया सह, तथैवाहमपि त्वया सह व्यवहृतवती । धन्यास्मि । अद्यैव कृतकृत्यास्मि'' इति वदन्ती एव किं तदिति पृच्छन्तीं सखीमनादृत्यैव ततोऽपाक्रामत।

अमर्षो मर्यादामुप्यल्लङ्घयितुं प्रचोदयति ।

ಮರುದಿನ ಮಮತೆಯ ಮದುವೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಗಂಡನ ಶಯನಾಗಾರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುತ್ತಾ ಮಮತೆಯು ಆದಿನ ಧರಿಸಿದ್ದ ಮದುವೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಅಮಿತಳಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅಮಿತಳು ಅದನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ''ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳತಿ, ಮದುವೆಯ ನಂತರವೂ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಮದುವೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರ ಎಂತು ತೀರಿಸಲಿ ? ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಕೊಡಲು ನನ್ನ ಬಳಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ನೀನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನನಗೆ ಸದಾ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಾನೂ ಒಂದು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಡಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಶಯನಾಗಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ ಹೊಸ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ನೀನು ಪಡೆಯಲಿರುವಿ. ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತಳಾದೆನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನಿಂದು ಋಣಮುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನಿಂದು ಧನ್ಯೆ'' ಎನ್ನುತ್ತ ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದಳು.

ನೀತಿ : ಕೋಪ ಅಸೂಯೆಗಳು ಮರ್ಯಾದೆಯ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

10. ताना रीरी च

अकबरचक्रवर्तिनः आस्थाने तोडरमल्लः, बीरबलः, तानसेनः इत्यादयः विद्वांसः आसन् । तानसेनः अद्वितीयः गायकः । कदाचित् अकबरस्य पत्नी महाराज्ञी तानसेनम् उक्तवती- "भवान् आगामिदीपावलीरात्रौ दीपकरागगानेन राजभवने दीपान् ज्वालयतु " इति। परन्तु तानसेनः एतत् विनयेन निराकृतवान्। यतः सः जानाति स्म यत् दीपकरागालापनेन स्वशरीरं नितराम् उष्णं भवति, तेन कदाचित् मरणमपि सम्भाव्यते' इति। एतद् ज्ञात्वा महाराज्ञी अपि पुनः अनुरोधं न कृतवती।

अथ कदाचित् मथुरायां निवसतः तानसेनस्य गुरोः हरिदासवर्यस्य मरणम् अभवत् । तानसेनः झटिति मथुरां गतवान् । तत्र गुरोः वासस्थलं गत्वा दीपकरागालापनेन तस्य चितां ज्वालितवान् । अकबरचक्रवर्ती अपि सपत्नीकः तत्र गत्वा अन्त्यक्रियासु भागं गृहीतवान् । ततः सर्वे आग्रानगरं प्रत्यागताः ।

अचिरादेव तानसेनः रुग्णः जातः । दीपकरागालापनेन तस्य शरीरे उत्पन्ना उष्णता न शान्ता एव। तस्याः उपशमनार्थम् एकः उपायः यत् अन्येन केनचित् अत्यन्तमेधाविना सङ्गीतज्ञेन गीयमानं मल्हाररागालापनं श्रोतव्यम्। परन्तु तानसेनसदृशः गायकः न कोऽपि अन्यः आसीत्। अतः मार्गान्तरम् अपश्यन् तानसेनः राजवैद्यानां सूचनानुसारं तीर्थयात्रार्थं प्रस्थितवान्। अकबरः अमजदखाननामकं रक्षापुरुषं सैन्यसहितं तस्य साहाय्यार्थं प्रेषितवान्।

तैः बहूनि तीर्थक्षेत्राणि दृष्टानि । अन्ते गुजराते कस्मिंश्चित् ग्रामे

10. ತಾನಾ- ರೀರೀ

ಅಕ್ಬರ ಮಹಾರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತೋಡರಮಲ್ಲ, ಬೀರಬಲ್ಲ, ತಾನಸೇನ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ತಾನಸೇನನು ಅದ್ವಿತೀಯ ಗಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು.

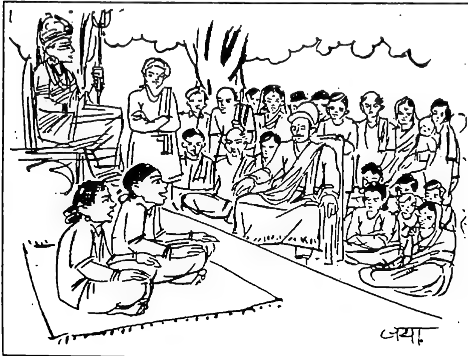
ಒಮ್ಮೆ ಅಕ್ಬರ ಮಹಾರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ತಾನಸೇನನನ್ನು ಕರೆದು– ''ತಾನಸೇನ, ನೀನು ಮುಂದಿನ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ದೀಪಕ ರಾಗವನ್ನು ಹಾಡಿ, ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸು''ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಾನಸೇನನು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದನು., ಯಾಕೆಂದರೆ ದೀಪಕರಾಗವನ್ನು ಹಾಡುವವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬಿಸಿಯೇರುತ್ತದೆ. ಮರಣವೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಅವನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಾನಸೇನನ ಗುರುಗಳಾದ ಹರಿದಾಸರು ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದರು. ತಕ್ಷಣವೇ ತಾನಸೇನನು ಮಧುರೆಗೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೀಪಕರಾಗವನ್ನು ಹಾಡಿ ಗುರುವಿನ ಚಿತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದನು. ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ ಮಹಾರಾಜನೂ ಮಹಾರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಆಗ್ರಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಾನಸೇನನು ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾದನು. ದೀಪಕರಾಗವನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಉಷ್ಣತೆ ಶಾಂತವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಶಾಂತವಾಗಲು ಇರುವ ಒಂದೇ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಮೇಧಾವಿಯಾದ ಸಂಗೀತಜ್ಞರು ಹಾಡುವ 'ಮಲ್ಹಾರ ರಾಗ'ವನ್ನು ಕೇಳುವುದು. ಆದರೆ ತಾನಸೇನನಂತಹ ಗಾಯಕನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾನಸೇನನು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದೇ ರಾಜ ವೈದ್ಯರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಅಕ್ಬರನು

नदीतीरे शिबिरं कृत्वा ते कतिचन दिनानि यापितवन्तः। अत्रान्तरे एतां वार्तां ज्ञात्वा ग्रामाधिकारी काञ्चनलालः तानसेनस्य दर्शनाय आगतवान्। सः तानसेनस्य अस्वास्थ्यस्य कारणं ज्ञात्वा तम् उक्तवान् - 'श्रीमान्! मम यमले पुत्र्यौ स्तः- ताना रीरी चेति। ताभ्यां सुदीर्घः सङ्गीताभ्यासः कृतः अस्ति। अहं तयोः मल्हाररागालापनस्य व्यवस्थां कारयामि। किन्तु तयोः काचित् प्रतिज्ञा अस्ति यत् ते ग्रामदेवतायाः समक्षमेव गायतः, न तु अन्यत्र। अतः भवता एव तत्र आगन्तव्यं भवति' इति।

तानसेनः तद् अङ्गीकृतवान्। ग्रामदेवतायाः पुरतः तयोः सङ्गीतकार्यक्रमः व्यवस्थापितः। ताना-रीरीभ्यां मल्हाररागालापनम् आरब्धम्। तयोः रागशुद्धिं स्वरमाधुर्यं गीतस्य श्रुतिमनोहारित्वं च ज्ञात्वा तानसेनः नितरां विस्मितः जातः। गीतसमाप्तिसमये धारासारैः महती वृष्टिः जाता। तानसेनस्य अस्वास्थ्यमपि द्रुतमेव अपगतम्। अत्यन्तं संतुष्टः

ಅಮಜದಖಾನನೆಂಬ ಅಂಗರಕ್ಷಕನನ್ನು ಸೈನ್ಯಸಹಿತವಾಗಿ ತಾನಸೇನನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವರು ತುಂಬಾ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ, ಗುಜರಾತಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಬಿರ ಮಾಡಿ ಕೆಲದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕಾಂಚನಲಾಲ ಕೇಳಿದನು. ಅವನು ತಾನಸೇನನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದನು. ಅವನು ತಾನಸೇನನ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ''ಶ್ರೀಮನ್, ನನಗೆ ಅವಳಿಗಳಾದ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ತಾನಾ, ರೀರೀ ಎಂಬುದು ಅವರೀರ್ವರ ಹೆಸರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಕಾಲ ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ 'ಮಲ್ಹಾರರಾಗ'ವನ್ನು ಹಾಡಲು ನಾನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರದ್ದೊಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ತಾನಸೇನನು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ತಾನಾ–ರೀರೀ ಇಬ್ಬರೂ ಮಲ್ಹಾರ ರಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಬ್ಬರ ರಾಗಶುದ್ಧಿ, ಸ್ವರ ಮಾಧುರ್ಯ, ಗೀತೆಯ ಶ್ರುತಿ, ಮನೋಹರತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾನಸೇನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಹಾಡು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಮಳೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಾನಸೇನನ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮಂಜಿನಂತೆ ಕರಗಿತು.

ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ತಾನಸೇನನು ಅಕ್ಬರ ಮಹಾರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಾನಾ–ರೀರೀಯರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಆದರ ಕಾಂಚನಲಾಲನು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ತಾನಸೇನನು ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಕ್ಬರನಿಗೆ

तानसेनः चक्रवर्तिनः अकबरस्य नाम्ना ताना-रीरीभ्यां बहूनि उपायनानि दत्तवान् । परन्तु काञ्चनलालः तानि विनयेन निराकृतवान्।

ततः आग्रानगरं प्रत्यागतः तानसेनः प्रवृत्तं सर्वम् अकबरं निवेदितवान् । तन्मध्ये अमजदखानः 'काञ्चनलालः अकबरस्य नाम्ना दत्तानि उपायनानि निराकृतवान्' इत्यापि उक्तवान्। तद् श्रुत्वा अकबरः नितरां क्रुद्धः अभवत् । पूर्वापरम् अनालोच्य सः झटिति अमजदखानम् आदिष्टवान् - ''विना विलम्बं ते बालिके अत्र आनीय तयोः सङ्गीतकार्यक्रमम् आयोजयतु'' इति ।

''परंतु ते ग्रामदेवतायाः समक्षमेव गायतः, न तु अन्यत्र । अतः तयोः अत्र आनयनप्रयासः व्यर्थः'' इति तानसेनः बहुवारं निवेदितवान् । परन्तु क्रोधान्धः अकवरः तद् न श्रुतवान् एव ।

झटिति एव अमजदखानः प्रस्थितः। सः तं ग्रामं प्राप्य सर्वं काञ्चनलालं निवेदितवान् । ग्रामीणाः सर्वे एतां वार्तां श्रुत्वा किङ्कर्तव्यतामूढाः जाताः। चक्रवर्तिनः कृतघ्नतां ज्ञात्वा रोषाकुलाश्च जाताः। ''श्वः प्रातः एव माया सह पुत्रीभ्यां सह भवता आग्रानगरं प्रति प्रस्थातव्यम्'' इति काञ्चनलालं कठोरं सूचितवान् अमजदखानः । ताना रीरी च नितराम् उद्विग्ने जाते। प्रतिज्ञाभङ्गं कर्तुं कथमपि ते न सन्नद्धे।

महता कष्टेन एव सा रात्रिः अतीता । प्रातः यदा अमजदखानः आग्रागमनाय उपस्थितः, तदा 'तानारीरी च कुत्रापि न दृश्येते' इति वार्ता प्राप्ता । जनाः तयोः अन्वेषणार्थं सर्वत्र गताः । अन्ते च ग्रामात् बहिः स्थिते कूपे तयोः शरीरे दृष्टे । काञ्चनलालः दुःखसागरे निमग्नः जातः ।

अमजदखानः रिक्तहस्ततया आग्रां गत्वा प्रवृत्तं सर्वं राजसभाया

ಹೇಳಿದನು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಮಜದಖಾನನು ''ಕಾಂಚನಲಾಲನು ಅಕ್ಬರನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು'' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸದ ಅಕಬರನು ಅಮಜದಖಾನನ್ನು ಕುರಿತು – ''ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಕರೆತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸು'' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು.

''ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೇವಲ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಮುಂದಷ್ಟೇ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಾಲಾಪನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರುವ ಪ್ರಯಾಸ ವ್ಯರ್ಥವೇ'' ಎಂದು ತಾನಸೇನನು ಹಲವು ಬಾರಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಕ್ರೋಧಾಂಧನಾದ ಅಕ್ಬರನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಮಜದಖಾನನು ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟನು. ಕಾಂಚನಲಾಲನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೆಲ್ಲರೂ ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯ ಮೂಢರಾದರು. ಅಕ್ಬರನ ಕೃತಘ್ನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ರೋಷಾವಿಷ್ಟರಾದರು. ''ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ನನ್ನ ಜೊತೆ ನೀನು ಪುತ್ರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಅಮಜದಖಾನನು ಕಠೋರವಾಗಿ ಕಾಂಚನಲಾಲನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ತಾನಾ–ರೀರೀಯರು ತುಂಬಾ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಮಜದಖಾನನು ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ತಾನಾ–ರೀರೀಯರು ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹುಡುಕಲು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಹೋದರು. ಕೊನೆಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಹೊರಗಿನ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ತಾನಾ–ರೀರೀಯರ ಶರೀರ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಕಾಂಚನಲಾಲನು ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದನು.

ಅಮಜದಖಾನನು ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ

निवेदितवान् । अकबरः पश्चात्तापदग्धः अभवत् । सः काञ्चनलालम् आनाय्य तस्य क्षमां प्रार्थितवान् । परन्तु तानसेनः 'एतस्य दुरन्तस्य अहमेव कारणीभूतः' इति नितरां चिन्ताकुलः जातः । ततः सः निश्चयं कृतवान् यत् 'अहं तयोः बालिकयोः नाम शाश्वतं यथा स्यात् तथा करिष्यामि । इतः परं प्रत्येकं रागस्य अलापनसमये 'ताना-रीरी' इति आलापनं करिष्यामि' इति। सः तथैव आचरितवान् अपि ।

अतः एव अद्यापि सङ्गीतज्ञाः गीतगानात् पूर्वं 'ताना-रीरी' इति आलापनं कुर्वन्ति ।

ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು. ಅಕ್ಬರನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕಾಂಚನಲಾಲನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅವನ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿದನು. ಆದರೆ ತಾನಸೇನನು ''ಈ ದುರಂತಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಾರಣ, ಎಂದು ಚಿಂತಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. 'ನಾನು ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಾಲೆಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತೀ ರಾಗದ ಆಲಾಪನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 'ತಾನಾ–ರೀರೀ' ಎಂದೇ ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂದಿಗೂ ಸಂಗೀತಜ್ಞರು ಹಾಡುವ ಮೊದಲು 'ತಾನಾ–ರೀರೀ' ಎಂದು ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

11. प्रतीक्षा

वानान्तप्रदेशे एकस्यां गुहायां रामदासःनाम कश्चित् वृद्धः वसतिस्म। शैशवे एव तस्य मातापितरौ दिवङ्गतौ। न कोऽपि बन्धुजनः तस्य आसीत्। बाल्यकालात् सः एकस्मिन् अनाथाश्रमे इतरबालैः सह कस्याचित् महर्षेः रक्षणे प्रवृद्धः आसीत्। अतः एव वहून् सद्गुणान् प्राप्तवान् आसीत्।

परोपकारे आसक्तः सः धर्मशीलः ईश्वरभक्तश्च। धर्माचरणेन एव तस्य आयुः व्यतीतम्। पापमार्गे चलतः बहून् जानान् सः धर्ममार्गम् आनीतवान् आसीत् । अतः वार्धक्यकाले तस्य मनसि एवं विचारः आगतः - 'अहं सद्गुणसम्पन्नः एव । प्रतिदिनं मया दीनानां दुःखितानां च साहाय्यं कृतम् । मम मनसि काचिदपि पापचिन्ता कदापि न आगता । अतः मम स्वर्गप्राप्तिः भविष्यति एव । ईश्वरः मां सशरीरं स्वर्गं नेष्यति। सः मां नेतुम् कश्चित् देवदूतम् अत्र प्रेषयिष्यति' इति । इदृशेन दृढविश्वासेन सः प्रतिदिनं गुहायाः बहिः उपविश्य देवदूतस्य आगमनं प्रतीक्षमाणः आसीत् ।

अथ एकस्मिन् दिने सायङ्काले कश्चित् देवदूतः रामदासस्य पुरतः प्रत्यक्षीभूतः एव । सन्तोषेण स्तम्भितः रामदासः तम् आनन्दातिरेकेण सत्कृतवान् । 'मम प्रार्थनानुसारेण भगवान् देवदूतं प्रेषितवान् ' इति अहङ्कारः अपि तस्य मनसि आगतः।

देवदूतः एतत् सर्वं ज्ञात्वा कौतुकेन अचिन्तयत् 'रामदासः विनयशीलः। परन्तु तस्मिन् विनयेन सह अहङ्कारः अपि अस्ति ' इति ।

सः रामदासम् उक्तवान् - ''मित्र ! अहं विश्रामाय भूमिम् आगतः अस्मि । परितः प्रदेशदर्शनं कर्तुम् इच्छामि '' इति ।

11. ಗರ್ವಭಂಗ

ರಾಮದಾಸನು ಒಬ್ಬ ವಯೋವೃದ್ಧ. ಅವನು ಕಾಡಿನ ಒಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ಶಿಶುವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಒಬ್ಬ ಬಂಧುವೂ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವನು ಒಂದು ಅನಾಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನಂತಹ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಹರ್ಷಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ. ವೃದ್ಧನೂ ಆದ. ಆದ್ದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಮರ್ಥನಾದ. ಪರೋಪಕಾರಿಯಾದ ಅವನು ಧರ್ಮಶೀಲನೂ, ಈಶ್ವರಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ದುಷ್ಟರನ್ನೂ, ಕಳ್ಳರನ್ನೂ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಗರ್ವವಿತ್ತು. 'ನಾನು ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನ. ಪ್ರತಿದಿನ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ದೀನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ದೈವಸಹಾಯ ಬೇಕು' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. 'ಈಶ್ವರನು ನನಗೋಸ್ಕರ ಒಬ್ಬ ದೇವದೂತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ'. ಅನ್ನುವ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವನಿಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಗುಹೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ದೈವದೂತನ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಒಬ್ಬ ದೇವದೂತನು ರಾಮದಾಸನ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ. ರಾಮದಾಸ ಆನಂದಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ದೈವದೂತನನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಕಳುಹಿದನೆಂದು ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ದೇವದೂತ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದ. 'ರಾಮದಾಸನು ವಿನಯಶೀಲ. ಆದರೂ

तदनुसारेण रामदासः परेद्यवि प्रभाते एव देवदूतेन सह समीपस्थं नगरं गन्तुं सज्जः अभवत् । नगरे वसतां दीनानां दरिद्राणां च सेवा तस्य नित्यक्रमः. एव आसीत् ।

यदा नगरं प्राप्तं तदा एव देवदूतः उक्तवान् - ''मित्र नितरां बुभुक्षितः अस्मि । भोजनम् आवश्यकम्'' इति ।

रामदासः तं कस्यचित् परिचितस्य धनिकस्य गृहं नीतवान् । धनिकः तौ सादरं सत्कृतवान् । शीघ्रमेव विशिष्टं पाकं सज्जीकृत्य भोजनाय आहूतवान् । भोजनपदार्थाः सुवर्णपात्रेषु रजतपात्रेषु च परिविष्टाः आसन् । तौ आनन्देन भोजनं कृतवन्तौ । भोजनानन्तरं गृहात् निर्गमनसमये देवदूतः एकं सुवर्णपात्रं स्वीकृत्य स्वस्य कोषे निक्षिप्तवान् । रामदासः एतद् दृष्ट्वा कुपितः जातः । तथापि तद् न दृष्टमिव व्यवहृतवान् ।

अनन्तरं तौ नगरे अटितवन्तौ । मध्याह्ने अटनात् पिपासितः भूत्वा

ವಿನಯದ ಹಿಂದೆ ಅಹಂಕಾರವೂ ಇದೆ.' ಎಂದು ಅರಿತ. ಅವನು ರಾಮದಾಸನನ್ನು ಕುರಿತು – ''ನಾನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸುತ್ತಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದ. ಆ ದೇವದೂತನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ರಾಮದಾಸನು ದೇವದೂತನೊಂದಿಗೆ ನಗರ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ.

ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ದೇವದೂತನಿಗೆ ಹಸಿವೆಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗ ರಾಮದಾಸನು ಅವನನ್ನು ಚಿರಪರಿಚಿತನಾದ ಒಬ್ಬ ಧನಿಕನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. ಧನಿಕನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭೋಜನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ. ಭೋಜನ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ದೇವದೂತ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರಿಸಿದ. ರಾಮದಾಸನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಪಿತನಾದ. ಆದರೂ ಮೌನವಾಗುಳಿದ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಗರಸಂಚಾರದಿಂದ ದೇವದೂತನಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವನು ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ. ರಾಮದಾಸನು ಅವನನ್ನು ಸಮೀಪವೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. ಆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಒಬ್ಬ ಜಿಪುಣನಾಗಿದ್ದ. ನೀರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಕುಪಿತನಾದ ಅವನು 'ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇದೆ. ಪ್ರತಿದಿನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೂ ಅದು ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೇ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಮದಾಸನಿಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ತುಂಬಾ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಆ ಯಜಮಾನ ಕೆಸರುಳ್ಳ ಎರಡು ಲೋಟಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನೇ

देवदूतः पानाय जलम् अपेक्षितवान्। तदा रामदासः तं समीपस्थम् अन्यत् गृहं नीतवान् ।

तत् गृहं कस्यचित् कृपणस्य आसीत् । तौ यदा द्वारे शब्दं कृतवन्तौ किञ्चित् विलम्बेन गृहस्वामी द्वारम् उद्घाटितवान् । सः तौ कोपेन एव पश्यन् आगमनोद्देशम् अपृच्छत् । "कृपया किञ्चित् जलं ददातु" इति रामदासस्य वचनं श्रुत्वा सः अवदत् - "मम गृहेऽपि अधिकं जलं नास्ति। अनावृष्टिकारणात् अधुना सर्वत्र जलाभावः अस्ति" इति ।

एतत् वचनं श्रुत्वा रामदासः भग्नाशः जातः । तथापि सः पुनः पुनः प्रार्थनां कृतवान् । अन्ते च सः गृहस्वामी अनिच्छया एव लघुपात्रे अल्पमात्रं जलं तयोः कृते दत्तवान् । तौ सन्तोषेण जलं पीतवन्तौ ।

ततः प्रस्थानसमये देवदूतः धनिकस्य गृहात् अपहृतं सुवर्णपात्रं कृपणस्य पात्रस्य समीपे स्थापितवान् । एतत् दृष्ट्वा रामदासः विस्मयाकुलः सन् 'किमस्ति तस्य मनसि' इति गाढं चिन्तयन् आसीत् । 'किम् एषः देवदूतः विश्वासयोग्यः?' इत्यपि सन्देहः तस्य मनसि उत्पन्नः। परन्तु सः। मौनेन स्थितवान् ।

सायङ्काले तौ गुहां प्रति प्रस्थितवन्तौ। मार्गमध्ये राजमन्दिरमिव विशालं किञ्चित् भवनं दृष्टवन्तौ। भवनस्य अन्तर्भागः दीपप्रभया प्रकाशमानः आसीत्। तत्र बहवः जनाः सङ्गीते, नाट्ये च निरताः आसन्।

तत् दृष्ट्वा देवदूतः रामदासं पृष्टवान् - "तत्कस्य गृहम्? तत्र कः विशेषः?" इति ।

रामदासः उक्तवान् - "एतत् कस्यचित् महाधनिकस्य गृहम् । सः बहुकालम् अनपत्यः आसीत्। सन्तानलाभाय तौ दम्पती बहूनि व्रतानि

ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಡಿದರು. ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ದೇವದೂತನು ಧನಿಕನ ಮನೆಯಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಜಿಪುಣ ನೀರು ಕೊಟ್ಟ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮದಾಸನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದ. ಆದರೂ ದೇವದೂತನನ್ನು ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ದೇವದೂತನ ಮೇಲೆ ಸಂದೇಹವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯಂತೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಭವನವಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ದೀಪಗಳು ಝಗಮಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ, ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ದೇವದೂತನು ರಾಮದಾಸನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ರಾಮದಾಸನು ಹೇಳಿದ– 'ಈ ಭವನದಲ್ಲಿ ಧನಿಕ ದಂಪತಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಅವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದ ದೇವರಿಲ್ಲ. ಹೋಗದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಲ್ಲ. ಮಾಡದ ವ್ರತಗಳಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಹೋದ ವರ್ಷ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಆ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಥಮ ಜನ್ಮದಿನವನ್ನು ಇಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂಭ್ರಮ' ಎಂದ. ದೇವದೂತನು 'ಹಾಗಾದರೆ ನಾವೂ ಆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಬರುವ ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಮನೆಯಕಡೆ ಹೊರಟ.

ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ನಂತರ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಲು ತೊಟ್ಟಿಲೆಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಅವರಾರಿಗೂ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಮಗುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವದೂತ ಮಗುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಗುವಿನ ಕಂಠವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು

आचरितवन्तौ । अन्ते च गते वर्षे तयोः एकः पुत्रः जातः। तस्य शिशोः प्रथमं जन्मदिनम् अद्य ़आचरन्तः सन्ति'' इति ।

एवं चेत् आवाम् अपि तत्र गत्वा शिशुम् आशिषा सम्भावयावः'' इति देवदूतः अनुरोधं कृतवान्।

तदनुसारेण तौ धनिकस्य भवनं गतवन्तौ । गृहस्वामी सपत्नीकः तयोः सत्कारं कृतवान् । तदनन्तरं तौ अन्तः गत्वा दोलायां निद्रितवन्तं शिशुं दृष्टवन्तौ । अन्ये गृहजनाः सर्वे उत्सवे मग्नाः आसन् । न कश्चिदपि दोलायाः पार्श्वे आसीत् । देवदूतः आशीर्वादकरणच्छलेन शिशोः समीपं प्राप्य अन्यदर्शनं विना तस्य कण्ठं निष्पीड्य श्वासं निरुध्य शिशुं मारितवान् । रामदासः देवदूतस्य ईदृशम् अकार्यं दृष्ट्वा रोषाकुलः अभवत् । किन्तु तत्समये मौनमेव अवलम्बितवान् । ततः शीघ्रं तौ गुहां प्रति प्रस्थितौ ।

गुहां प्राप्य रामदासः कोपेन देवदूतम् अपृच्छत् - ''अहो भवान् देवदूतः अस्ति । अतः भवान् सत्पुरुषः इति मया चिन्तितम् । किन्तु कीदृशः एषः भवतः व्यवहारः? किमर्थम् एतादृशम् अन्याय्यं कृतवान्?'' इति ।

किञ्चित्कालं तूष्णीं स्थित्वा ततः देवदूतः अवदत्- ''रामदासः मया विचिन्त्य एव तथा कृतम् । तस्य कारणं श्रृणोतु - आवाभ्यां दृष्टः प्रथमः धनिकः दयालुः धर्मिष्ठश्च । किन्तु सः दुरभिमानी । अतः एव सः सुवर्ण-रजतपात्रेषु भोजनं परिवेश्य स्वीयसम्पत्तेः प्रदर्शनं कृतवान् । तस्य सुवर्णपात्रम् अपहृतं यत् तत् तस्य दण्डनाय एव । किमर्थम् ईश्वरः कतिपयजनेभ्यः अधिकां सम्पत्तिं यच्छति ? दीनानां साहाय्यं कुर्वन्तु इत्येव। न तु अहङ्कारम् अनुभवितुम् ।

द्वितीयः सः कृपणः स्वभावतः न दानशीलः तथापि अद्य भवतः

ಮಗುವನ್ನು ಸಾಯಿಸಿದನು. ರಾಮದಾಸನು ದೇವದೂತನ ಕೆಟ್ಟಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಬಾ ಕುಪಿತನಾದ. ಆದರೂ ಮೌನವಾಗುಳಿದ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ರಾಮದಾಸನು ಕೋಪದಿಂದ ದೇವತೂತನನ್ನು ಕೇಳಿದ – 'ನೀನು ದೇವದೂತನಾಗಿದ್ದು ಸದಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂದು ನಿನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೀನು ಒದಗಿಸುತ್ತೀಯಾ' ಎಂದ.

ದೇವದೂತ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ ಮೌನವಾಗುಳಿದ. ನಂತರ, 'ರಾಮದಾಸ' ಕೇಳು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಧನಿಕನ ವಿಷಯ ಅವನು ದಯಾಳುವೂ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠನೂ ಹೌದು ಆದರೂ ದುರಭಿಮಾನಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು. ದೇವರು ನಮಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೀನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೇ ವಿನಾ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಧನಿಕನಿಗೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಜಿಪುಣ–ಅವನು ವಸ್ತುತಃ ದಾನಶೀಲನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದಾನ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಧನಿಕ ದಂಪತಿಗಳು. ಮಗುವಿನ ಜನನವಾಗುವವರೆಗೂ ಅವರು ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಮಗುವು ಜನಿಸಿದಾಕ್ಷಣ ಒಂದೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಶಿಶುವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ

प्रेरणया जलं दत्वा पिपासितयोः आवयोः उपकारं कृतवान् । अतः तस्मै सुवर्णपात्रम् उपहाररूपेण मया दत्तम् । तेन न केवलं सः दानशीलः भविष्यति, अपि तु तेन ज्ञायते यत् सत्कर्माणि शीघ्रमेव फलदायकानि भवन्ति इति ।

अन्यौ तौ च धनिकदम्पती पुत्रलाभाय बहूनि सत्कर्माणि कृतवन्तौ इति तु सत्यम् । परन्तु पुत्रलाभानन्तरं न किञ्चित् सुकृतं कृतवन्तौ । अन्यच्च शिशुम् उपेक्षमाणौ अधर्मकार्येषु व्यापृतौ अपि । तयोः स्वभाव परिष्काराय कठिनं दण्डनं दातव्यमेव । अतः मया तथा कृतम्। आगामिकाले यदा तयोः अपत्यं भविष्यति तदा तौ अप्रमत्तौ भविष्यतः'' इति ।

रामदासः देवदूतस्य विवरणं श्रुत्वा स्वस्य मूढतां ज्ञात्वा तं क्षमां प्रार्थितवान् । देवदूतः पुनः उक्तवान् - ''इश्वरः मनुष्येण क्रियमाणं धर्मम् अधर्मं, न्याय्यम् अन्याय्यं च सर्वं जानाति। तदनुसारमेव तेभ्यः शुभाशुभ फलानि ददादि । ईश्वरस्य मानदण्डं ज्ञातुं मनुष्याः न शक्नुवन्ति । अहं भवन्तं स्वर्गं नेतुमेव आगतः। किन्तु अद्यापि भवान् चिन्तयति यत् ईश्वरस्य कर्माणि सर्वाणि मानवानुगुणानि इति । भवतः चिन्तनम् इतोऽपि अपक्वम् । अतः भवता इतोऽपि कञ्चित् कालं यावत् भूलोके एव स्थातव्यम् । तदनन्तरमेव भवान् स्वर्गम् आगन्तुम् अर्हः भविष्यति'' इति ।

एवम् उक्त्वा देवदूतः तिरोभूतः अभवत् । रामदासः देवदूतस्य पुनरागमनं प्रतीक्षमाणः तत्रैव स्थितवान् ।

ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮಗುವಾದರೆ, ಆ ಮಗುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.''

ರಾಮದಾಸನು ದೇವದೂತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಮೂರ್ಖತೆಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸಿದನು. ದೇವದೂತನು ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು– 'ದೇವರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ, ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಧರ್ಮಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಪ್ಪು' ಎಂದು.

12. किमस्ति पेटिकायाम् ?

नीलाम्बा काचित् वृद्धा, धनिका च। तस्याः चत्वारः पुत्राः। सा स्वस्य सप्ततितमे जन्मदिने स्वीयं धनं सर्वं समानतया विभज्य पुत्रेभ्यः दत्तवती। उक्तवती च-"पुत्राः ! इतःपरम् अहं वर्षे त्रीन् मासान् यावत् भवत्सु एकैकस्यापि गृहे पर्यायक्रमेण वसिष्यामि" इति।

नीलाम्बा स्वकथनानुसारं पुत्रगृहाणि गच्छन्ती कानिचन वर्षाणि यापितवती। कालक्रमेण पुत्रगृहेषु तस्याः स्वागतं न्यूनं भवति स्म। यतः तेषां लक्ष्यं तु आसीत् धनार्जने एव। स्वकीयं धनं सर्वम् एतावता एव दत्तवती आसीत् सा। पुत्राणाम् एतादृशेन व्यवहारेण नीलाम्बा नितरां खिन्ना अभवत्।

एकदा अकस्मात् नीलाम्बा सखीं स्वर्णाम्बां दृष्टवती। दीर्घकालं यावत् तयोः मध्ये आत्मीयः वार्तालापः प्राचलत्। नीलाम्बा सखीं स्वस्य क्लेशान् सर्वान् उक्तवती। तत् श्रुत्वा स्वर्णाम्बा किञ्चित्कालं यावत् चिन्तयित्वा नीलाम्बायाः कर्णे किमपि उक्तवती। तेन नीलाम्बा सन्तुष्टा जाता।

12. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲೇನಿದೆ ?

ನೀಲಿಮಾ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಮಹಿಳೆ ತುಂಬ ಶ್ರೀಮಂತೆ. ಅವಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪುತ್ರರಿದ್ದರು. ಅವಳು ತನ್ನ ಎಪ್ಪತ್ತನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಂಚಿ ಹೇಳಿದಳು. ''ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಇರುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು. ಈ ರೀತಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಂತೆ ಕೆಲವಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆ ಮುದುಕಿ ಕಳೆದಳು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅವಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಗತ ಗೌರವ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುತಃ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸೇವೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ನೀಲಿಮಾ ತುಂಬಾ ದುಃಖಿತಳಾದಳು.

ಒಮ್ಮೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನೀಲಿಮಾಗೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯಗೆಳತಿಯಾದ ಪ್ರತಿಮಾಳ ಭೇಟಿಯಾಯ್ತು. ಅವಳು ನೀಲಿಮಾಳ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ನೀಲಿಮಾ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಮಾಳ ಬಳಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಪ್ರತಿಮಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಚಿಂತಿಸಿದಳು. ನಂತರ ನೀಲಿಮಾಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಉಸುರಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನೀಲಿಮಾಳ ಮುಖ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರಳಿತು.

ಮರುದಿನ ಸಂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀಲಿಮಾ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳದೇ ಹೊರಗಡೆ ಹೊರಟಳು. ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದಿತ್ತು. ಅವಳ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮಗ ಕೇಳಿದ. ''ಅಮ್ಮಾ ! ಏನಿದೆಲ್ಲಾ? ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕೆಸರಾಗಿದೆ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ? ಏನಾಯ್ತು? ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ

अन्यस्मिन् दिने सायङ्काले नीलाम्बा गृहात् बहिः गतवती। कुत्र गच्छामि इति पुत्रम् अनुक्त्वा एव सा गतवती आसीत्। प्रत्यागमनसमये तस्याः हस्ते एका पेटिका आसीत्। तया घृतानि वस्त्राणि च मलिनानि आसन्।

हस्ते पेटिकां गृहीतवतीं मातरं दृष्ट्वा पुत्रः पृष्टवान्- "अम्ब ! किम् एतत्? भवत्याः वस्त्राणि मलिनानि, हस्ते एका पेटिका अस्ति। कुत्र लब्धा एषा पेटिका ? तस्याः अन्तः किम् अस्ति ? कुत्र गतवती आसीत् भवती ?" इति।

"वत्स, एषा पेटिका भूमेः अन्तः मया एव निक्षिप्ता आसीत्। एतस्यां बहूनि अमूल्यवस्तूनि सन्ति। सर्वं भवताम् अभ्युदयाय एव। किन्तु मम मरणानन्तरं भवन्तः एतेषां वस्तूनाम् उपयोगं कर्तुम् अर्हन्ति" इति उक्त्वा नीलाम्बा अन्तः गतवती। एतत् श्रुत्वा आश्चर्यचकितः सः पुत्रः स्वभ्रातॄन् सर्वान् एतं विषयम् उक्तवान्। सर्वे भ्रातरः तस्मिन् विश्वसितवन्तः, चिन्तितवन्तः च-'एतादृश्यः अन्याः अपि पेटिकाः भूमेः अन्तः तया निक्षिप्ताः स्युः' इति।

एतदनन्तरं तु पुत्राः मातरं सम्यक् पालयन्ति स्म। नीलाम्बा पुत्राणां सदाचारेण सन्तुष्टा सती सन्तोषेण कालं यापितवती।

पुनः कानिचन वर्षाणि अतीतानि। एकस्मिन् दिने रात्रौ नीलाम्वा दिवङ्गता।

नीलाम्बायाः अन्त्यकर्मसु साहाय्यं कर्तुं तस्याः सखी स्वर्णाम्वा आगता आसीत्। सा गमनसमये नीलाम्बायाः पुत्रान् आहूय एकां कुञ्चिकां दत्त्वा उक्तवती - "सा माम् उक्तवती आसीत् 'मरणानन्तरम् एषा कुञ्चिका

ಏನಿದೆ ?'' ಎಂದು. ಆಗ ನೀಲಿಮಾ ''ಮಗು, ಈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು, ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಿಮಗಾಗಿಯೇ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮರಣಾನಂತರವಷ್ಟೇ ನಿಮಗೆ ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ'' ಎಂದಳು.

ಮಗನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತು. ಅವನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಳಿದವರಿಗೂ ಹೇಳಿದ. ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅಮ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವದಿಂದ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು, ಉಪಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿದವು. ನೀಲಿಮಾ ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ತುಂಬಾ ಸುಖವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ ನೀಲಿಮಾ ಮೇಲೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಾಲ್ಯಗೆಳತಿ ಪ್ರತಿಮಾ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ನೀಲಿಮಾ ತನ್ನ ಬಳಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೀಗದ ಕೀಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅನುಕ್ಷಣವೇ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಾಯಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೆಂದು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಅತೀವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತರೆದು ಅತೀವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಒಳಗೇನಿದೆಯೆಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಅಯ್ಯೋ !, ಒಳಗಡೆ ಬರೇ ಕಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಚೂರುಗಳು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ತೋಚದೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಾಲಾಡಿಸಿದರು. ತಳದಲ್ಲಿ ನೀಲಿಮಾ ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರವಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ''ಮಕ್ಕಳೇ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ

पुत्रेभ्यः दातव्या' इति''।

नीलाम्बायाः पुत्राः अनुक्षणं प्रकोष्ठं गत्वा तां पेटिकाम् उद्घाटितवन्तः। अहो...., पेटिकायां शिलाखण्डाः एव पूरिताः सन्ति! तत् दृष्ट्वा सर्वे पुत्राः निराशतया स्तम्भिताः अभवन्। ते शिलाखण्डान् निष्कास्य पुनः पुनः परिशीलितवन्तः। पेटिकायाम् अमूल्यं वस्तु किमपि न आसीत्। परन्तु एका चीटिका आसीत्। चीटिकायां लिखितम् आसीत् - ''पुत्राः ! एतद् दृष्ट्वा भवतां निराशा भवति इति मन्ये। एतादृशः कपटोपायः मया आचरितः इति अहं दुःखिता अस्ति। परन्तु भवतां बोधनाय एव मया एवं कृतम्। जीवने धनम् आवश्यकमेव। किन्तु धनमेव जीवनं न'' इति।

तत् पठित्वा पुत्राः लज्जिताः अभवन्।

ನಿರಾಸೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಕಪಟೋಪಾಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ದುಃಖವಿದೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಪಡೆಯಲು ಈ ಉಪಾಯ ನನಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿವಿ ಮಾತು– ''ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಹಣದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಣವೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ನಶ್ವರ. ಪ್ರೀತಿಯು ಮುಖ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ'' ಎಂದಿತ್ತು.

ಇದನ್ನು ಓದಿದ ಮಕ್ಕಳು ಲಜ್ಜಿತರಾದರು. ಅಂದೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈದರು – ತಾಯಿಯ ಆಸೆಯಂತೆಯೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು.

